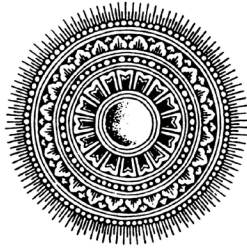

สัมมาทิฎฐิ ๑

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

สัมมาทิฏฐิ

เล่ม ๑

พระอาจารย์ทูล ขิปปปณฺโณ

คำปรารภ

ข้าพเจ้าได้เขียนหนังสือ “สัมมาทิฐิ” ที่ท่านได้อ่านอยู่ในขณะนี้ เพื่อจะชี้แนะแนวทางให้เป็นที่ไปตามหลักความเป็นจริง หนังสือหลายเล่มที่ข้าพเจ้าได้เขียนให้ท่านได้อ่านไปแล้ว ทั้งหมดนั้นก็เป็นสัมมาทิฐิเช่นกัน แต่ก็เป็นสัมมาทิฐิในระดับกลาง และระดับสูง ส่วนเล่มที่ท่านถืออยู่ในมือขณะนี้เป็นสัมมาทิฐิระดับพื้นฐาน เรียกว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงในความเห็นและความเข้าใจตามหลักความเป็นจริงในหลักสัจธรรม ถ้าจุดเริ่มต้นนี้มีความเห็นที่ถูกต้องแล้ว อันดับต่อไปก็จะมี ความเห็นที่ถูกต้องต่อเนื่องกัน ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงความเห็น เพื่อให้เป็นสัมมาทิฐินี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญมาก เพราะตามปกติแล้วใจจะมีความเห็นผิดในส่วนเล็กๆ โดยไม่รู้ตัว มีความเห็นผิดอย่างหยาบข้าง มีความเห็นผิดอย่างละเอียดข้าง ทั้งหมดนี้ เรียกว่าความเห็นที่ลอยไปตามกระแสโลก เหมือนกับคนตาบอด ลอยอยู่ในสระ จึงยากที่จะขึ้นฝั่งได้ ฉะนั้น การฝึกความเห็นให้ เป็นสัมมาทิฐินั้นจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญยิ่ง อันจะเป็นเหตุ

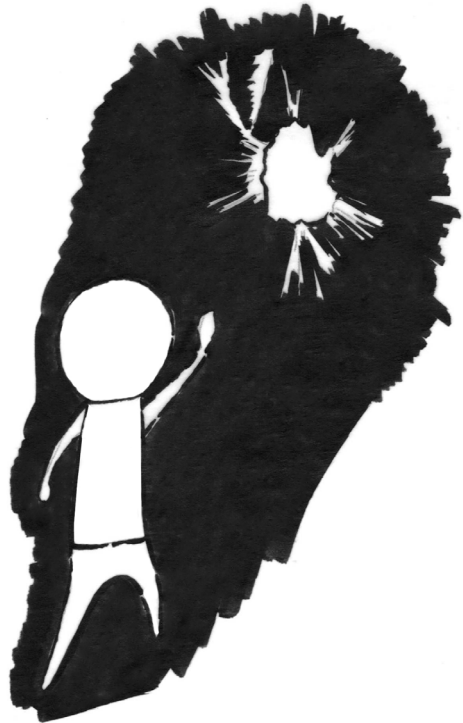
ปัจจัยต่อเนื่องกับการรักษาศีล และต่อเนื่องกับการทำสมาธิ เรียกว่า สัมมาทิฏฐิความเห็นชอบในหมวดศีล สัมมาทิฏฐิความเห็นชอบในหมวดสมาธิ รวมเรียกว่าสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบตามหลักความเป็นจริงนั่นเอง ผลที่จะเกิดขึ้นก็คือวิปัสสนาญาณ คือสัมมาทิฏฐิความเห็นจริงในระดับสูงต่อไป

ถ้าใจยังเป็นมิจฉาทิฏฐิความเห็นผิดอยู่ จะทำสมาธิมีความสงบอยู่ที่ตาม ความสงบนั้นก็ เป็นมิจฉาสมาธิ คือความตั้งมั่นแบบผิดๆ นั่นเอง ในที่สุดก็เป็นผลให้การปฏิบัตินั้นมีพื้นฐานที่ไม่ถูกต้อง คือเกิดวิปัสสนุขึ้น ถ้าวิปัสสนุเกิดขึ้นกับท่านใดแล้วก็ยากที่จะแก้ไข ในชาตินี้เรื่องมรรคผลนิพพานตัดทิ้งไป นี่ก็เป็นผลจากความเข้าใจที่เป็นมิจฉาทิฏฐินั่นเอง

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

สารบัญ

สัมมาทิฎฐิ เล่ม ๑	๒
การรักษาศีล	๑๓
สมาธิ	๓๙
การประกาศพระพุทธศาสนา	๔๓
วิปัสสนูปกิเลส	๕๗
บทส่งท้าย	๗๔

สัมมาทิฏฐิ เล่ม ๑

บัดนี้จะได้อธิบายเรื่องสัมมาทิฏฐิและมิจฉาทิฏฐิให้นักปฏิบัติได้เข้าใจ ว่าสัมมาทิฏฐิและมิจฉาทิฏฐิมีความแตกต่างกันอย่างไร ลักษณะอย่างไรเป็นสัมมาทิฏฐิ ลักษณะอย่างไรเป็นมิจฉาทิฏฐิ ถ้าเรามีครูอาจารย์ผู้มีความชำนาญในการปฏิบัติ ท่านจะได้แยกแยะทิฏฐิทั้งสองอย่างนี้ได้ และอธิบายให้เราที่มีความเข้าใจได้อย่างถูกต้อง เพราะทิฏฐิทั้งสองอย่างนี้มีความแตกต่างกัน มีลักษณะความเห็นที่ตรงกันข้ามทีเดียว ถึงจะเกิดจากใจอย่างเดียวกันก็ตาม แต่ความเห็นจะเป็นคนละอย่างกัน เหมือนกับสิ่งเดียว ด้านหนึ่งจะเป็นสีขาว อีกด้านหนึ่งจะเป็นสีดำ ถ้าผู้มีตาดูจะรู้ได้ทันทีว่าอะไรคืออะไร

คำว่าตาดี หมายถึงตาใจ คือปัญญานั่นเอง ถ้าปัญญา มีความฉลาดรอบรู้ จะเข้าใจในทฤษฎีทั้งสองนี้ทันที ถ้าปัญญาไม่ดี ไม่ฉลาด ขาดเหตุผล ก็ยากที่จะเข้าใจได้ เพราะสัมมาทิฐิ นี้ นักปฏิบัติยังไม่ได้ศึกษาให้เกิดความเข้าใจ แต่ก่อนมา มีความเคยชินอยู่กับมิจฉาทิฐิมาตลอด ความเข้าใจเก่าๆ ที่เคยหมักหมมกับใจมานานจนกลายเป็นนิสัยฝังใจไว้อย่างเหนียวแน่น จึงยากแก่การแก้ไข เพราะใจได้ยึดมั่นถือมั่นและเชื่อมั่นอย่างนั้นแล้ว ฉะนั้น ความเห็นของใจจึงเป็นเรื่องใหญ่ในการปฏิบัติ แต่ก็ไม่ใช่วิสัยสำหรับผู้มีความตั้งใจจริง เพราะหลักปฏิบัติเป็นอุบายแก้ความเห็นของใจโดยตรง จึงเริ่มต้นจากการเปลี่ยนแปลง ในความเห็นของใจเสียใหม่ เพราะตามปกติแล้วใจมีความเห็นเป็นมิจฉาทิฐิมายาวนาน ถ้าไม่แก้ไขให้หมดไปจากใจ ก็จะเป็นภัยต่อการปฏิบัติเป็นอย่างมากทีเดียว

คำว่า มิจฉาทิฐิ คือความเห็นผิดนั้นมีหลายขั้นตอนด้วยกัน เช่น เห็นว่าบาปไม่มี บุญไม่มี ทำดีทำชั่วไม่มีผลที่จะได้รับ และเห็นว่าในภพหน้าชาติหน้าไม่มี ตายไปแล้วไม่ได้เกิดอีก นรกไม่มี สวรรค์ไม่มี นิพพานไม่มี เกิดมาในชาติเดียวตายแล้วก็หมดกันไป ในชีวิตที่มีอยู่ต้องการอะไร มีความอยากในสิ่งใด เอา

ให้สนใจชอบก็แล้วกัน นี่ก็เป็นมิจฉาทิฏฐิคือความเห็นผิดอีกอย่างหนึ่ง ความเห็นผิดอย่างนี้จะมิในหมู่ ต่อม ตมปรายโน คือกลุ่มที่มีตมาแล้วและจะมีตต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด หรือหมู่ ปทปรมะ คือผู้หนา ผู้มีต ผู้บอด จะโปรดให้กลับใจไม่ได้เลย หรือเรียกว่าผู้ตกอยู่ในโลกมืด ความมืดของเขาเป็นอย่างไร เขาก็มีความเข้าใจไปตามภาษาของคนมืดบอดนั่นเอง กลุ่มนี้หรือบุคคลนี้ก็ปล่อยเขาไปตามเส้นทางของเขาไปก่อน จะไปเตือนรื้อนกับคนประเภทนี้ทำไม

ความเห็นที่เป็นมิจฉาอีกอย่างหนึ่งคือหาที่พึ่งนอกพุทธศาสนา เช่น หาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ตามต้นไม้ชายเขา เอาหมู่ผีเป็นสรณะที่พึ่ง มีการสะเดาะเคราะห์ ถูฤกษ์งามยามดี โชคราศี มีอะไรหลายอย่าง นี่ก็เป็นมิจฉาทิฏฐิอีกรูปแบบหนึ่ง แทนที่จะเชื่อกรรมคือการกระทำของตัวเอง ใครทำกรรมอย่างไรไว้ต้องได้รับผลของกรรมนั้นต่อไป ถ้าไม่ยอมรับความจริงจากผลของกรรมที่ตัวเองกระทำมาแล้ว จะถือว่ามีความเห็นผิดจากคำสอนของพระพุทธเจ้าแน่นอน ดังคำว่าเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม หรือมีความเห็นผิดจากความเป็นจริง ดังที่ได้อธิบายมานี้เป็นลักษณะความเห็นผิดอย่างหยาบๆ เท่านั้น ในความเห็น

เป็นไปลักษณะนี้มีอยู่ประจำโลก และมีมาก่อนพระพุทธเจ้าด้วย เมื่อมาถึงพระพุทธเจ้าของเราทั้งหลาย ความเห็นที่เป็น มิจฉาทิฏฐิก็มีอยู่อย่างนี้ และจะมีต่อไปในมวลหมู่มนุษย์ไม่มีที่ สิ้นสุด เรียกว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิที่มีผู้คนเห็นผิดประจำโลกก็ว่าได้ เมื่อใดมีพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้นมาในโลก ก็ได้มาแก้ไขให้เป็น สัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบได้บ้าง แต่ไม่มากนัก ยังมีคนผู้เห็นผิด ตกค้างอยู่ในโลกนี้มากมาย แต่ก็มีหลายคนที่มีนิสัยเบาบางพอ จะเปลี่ยนแปลงจากมิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิด ได้กลับตัวมาเป็น สัมมาทิฏฐิคือความเห็นที่ถูกต้องได้ ฉะนั้น จงมาเป็นผู้มีความตั้งใจ เสียใหม่ ให้เป็นสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบเสียแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ส่วนมิจฉาทิฏฐิที่เป็นความเห็นผิดอีกจุดหนึ่งนักปฏิบัติ อาจจะไม่รู้ตัว เพราะความเห็นผิดประเภทนี้มีความลึกลับมาก จะถือว่าเป็นเรื่องธรรมดาจึงไม่สนใจ ทั้งที่เป็นภัยในการปฏิบัติ เป็นอย่างมาก และเป็นความเห็นผิดปิดมรรคผลนิพพานอย่าง สนิททีเดียว ถ้าไม่ชำระให้หมดไปจากใจก็จะเป็นภัยขัดขวาง สัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบทันที ถึงจะมีครูอาจารย์อธิบายให้ ฟังก็ยังไม่ยอมรับ ทั้งที่ความจริงมีอยู่เป็นอยู่อย่างนี้ ทั้งที่ตำรา ก็ได้อธิบายไว้แล้วอย่างชัดเจน แต่ความเห็นในส่วนลึกของใจก็

ยังมีความต่อต้านอยู่ ไม่ยอมรับความจริง ความรู้ที่ได้ศึกษามาก ก็เป็นเพียงความเข้าใจเท่านั้น แต่เป็นเพียงความเข้าใจจากคนอื่น เล่าให้ฟัง ความเห็นผิดก็ยังคงฝังลึกอยู่ในใจตามเดิม นั่นคืออัตตา เมื่ออัตตาตัวตนมีอยู่ที่ไหน เราก็มีอยู่ในที่นั้น ถ้าเรามี ตนก็ต้องมี จึงเรียกว่าตัวเรานั้นเอง นี่คือนิฆิตทิฎฐิคือความเห็นผิดอย่างละเอียด ธาตุสี่ คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม ธาตุไฟ ตลอดรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็เห็นว่าเป็นตัวเราทั้งหมด ตลอดทรัพย์สินเงินทองกองสมบัติทั้งปวงก็ได้มารวมกันอยู่ในตัวเรานี้ทั้งหมดทั้งสิ้น เมื่อความเห็นผิดความเข้าใจผิดฝังลึกอยู่ที่ใจอย่างนี้ เราก็ต้องแก้ไขในความคิดเห็นนี้ให้หมดไปจากใจให้ได้ เพื่อจะไม่ให้เกิดความเห็นผิดความเข้าใจผิดอีกต่อไป

ที่จริงนักปฏิบัติเคยได้ฟังจากครูอาจารย์มา หรือได้อ่านจากตำรามามากก็ตาม ความรู้ทั้งหมดนั้นถึงเราจะพูดถูกตามหลักความจริงอยู่ก็ตาม เราจะเข้าใจว่าตัวเราเป็นสัมมาทิฎฐิคือความเห็นที่ชอบธรรมยังไม่ได้ เพราะความเห็นนั้นเป็นเพียงความเห็นจากตำราพูดเท่านั้นเอง ความเห็นที่ถูกต้องตามตำราได้ศึกษามาดีแล้วก็ตาม ก็เป็นเพียงความรู้ในภาคทฤษฎี หรือเป็นความรู้ในทางปริยัติเท่านั้น ไม่ได้จัดว่าเป็นสัมมาทิฎฐิ

ที่สมบูรณ์ ส่วนความเห็นผิดก็ยิ่งฝังสนิทอยู่ที่ใจตามเดิม ฉะนั้น การแก้มิจฉาทิฐิความเห็นผิดจึงมาแก้กันที่ใจโดยตรง มิใช่ ว่าเรียนตามตำราแล้วจะเป็นสัมมาทิฐิไปเอง ถ้าเป็นสัมมา ก็เป็นสัมมาในทางปริยัติเท่านั้น

พระพุทธเจ้าตรัสรู้เอง ไม่มีครูอาจารย์อื่นใดมาสอน เมื่อ ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างสมบูรณ์แล้ว พระองค์ก็ได้ตั้งใจ ประกาศพุทธศาสนา เพื่อให้พุทธบริษัทได้ละมิจฉาทิฐิที่มี ความเห็นผิดมาแล้วให้หมดไปจากใจ **ธรรมที่จะนำมาเปลี่ยนแปลง มิจฉาทิฐิในคนยุคนั้น** พระองค์ก็ได้เลือกคัดจัดสรรไว้แล้วเป็น อย่างดี นั่นคือ **สังขธรรม คือหลักแห่งความจริง** สังขธรรมนี้มีอยู่ ทั่วไป แต่พระพุทธเจ้าจะเน้นหนักในหมู่มนุษย์เป็นสำคัญ คำว่า มิจฉาทิฐิ ก็คือมนุษย์เราหลงผิดในตัวเอง เมื่อเขาได้มารู้ ความจริงในตัวเองเมื่อไร ก็จะเป็นสัมมาทิฐิคือความเห็นชอบ เมื่อนั้น ฉะนั้น การประกาศศาสนาของพระองค์ก็คือประกาศ ความจริงให้หมู่มนุษย์ทั้งหลายได้รู้จักจริงนั่นเอง เมื่อมีความรู้จริง เห็นจริงตามหลักความเป็นจริงที่พระพุทธเจ้าประกาศไว้แล้ว ก็ จะเกิดเป็นสัมมาทิฐิคือความเห็นจริงอย่างชอบธรรม จะลบล้าง ความเห็นผิดออกไปจากใจได้ทันที นี่คือจุดเริ่มต้นในการประกาศ

ศาสนาของพระพุทธเจ้าในสมัยครั้งพุทธกาล

แม้พระสาวกของพระองค์ออกไปประกาศศาสนาในที่ต่างๆ ก็ประกาศสัจธรรมความจริงนี้แก่ประชาชน พระพุทธเจ้าประกาศศาสนาอย่างไร พระสาวกก็ประกาศศาสนาอย่างนั้น หรือพระสาวกเป็นจำนวนมากออกไปประกาศศาสนาในที่แห่งหนตำบลใด จะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน หรือพระพุทธบริษัทได้ฟังธรรมจากพระสาวกองค์ไหนมา ก็มีความหมายเหมือนกัน และเป็นเรื่องสัจธรรมอย่างเดียวกัน ฉะนั้น ความขัดแย้งกัน ในความคิดความเห็นจึงไม่เกิดขึ้นว่าพระสาวกองค์นั้นสอนอย่างนั้น พระสาวกองค์นี้สอนอย่างนี้ ไม่มีในสมัยนั้น เพราะทุกคนมุ่งเน้นในการสอนด้วยหลักเดียวกันคือความจริง

ในครั้งพุทธกาลยังไม่มีตำราให้ศึกษากันเหมือนยุคปัจจุบันนี้ จึงไม่มีความคิดเห็นขัดแย้งกัน มีแต่ความเชื่อมั่นว่าคำสอนของพระพุทธเจ้าและคำสอนของพระสาวกทั้งหลายล้วนแต่เป็นหลักความจริงทั้งหมด เมื่อทุกคนมุ่งปฏิบัติตามหลักความจริงอยู่อย่างนี้ ก็ย่อมเกิดความรู้จริงเกิดความเห็นจริงในสัจธรรมอย่างชัดเจน ฉะนั้น การประกาศพระศาสนาของพระพุทธเจ้าก็คือประกาศหลักสัจธรรมตามความเป็นจริงนั่นเอง นี่ก็จุดเริ่มต้น

ในการประกาศศาสนา

หลักสัมมาทิฐิคือความเห็นชอบนี้จึงเป็นหลักใหญ่ จะว่าเป็นประธานให้แก่หมวดธรรมทั้งหลายก็ไม่ผิด ดังพระองค์ได้เทียบเอาไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บรรดารอยเท้าสัตว์ทั้งหลายในโลกนี้ย่อมมารวมอยู่ในรอยเท้าช้างแห่งเดียวนี้ ภิกษุทั้งหลาย บรรดามรรคทั้งหลายย่อมมารวมอยู่ในสัมมาทิฐิ คือ **ความเห็นชอบทั้งหมด**” คำว่ารอยเท้าช้าง ก็หมายความว่าใหญ่ กว่ารอยเท้าสัตว์ทั้งหลาย สัมมาทิฐิก็หมายความว่าใหญ่ เป็นประธานให้แก่มรรคทั้งหลาย ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงมองเห็นความสำคัญ จึงได้ยกไว้เป็นข้อแรก คือสัมมาทิฐิ คือปัญญาความเห็นชอบในเบื้องต้น

เมื่อมีความเห็นที่ถูกต้องชอบธรรมเมื่อไร ความเห็นผิด ความเข้าใจผิดก็สลายจากใจไป การดำริพิจารณาในสิ่งใดก็เป็น การดำริพิจารณาถูกต้องตามความเป็นจริงทั้งหมด นี้ก็เพราะหลักสัมมาทิฐิความเห็นชอบตั้งมั่นไว้แล้วนั่นเอง

เมื่อความเห็นชอบเกิดขึ้นที่ใจเมื่อไร ความเห็นผิดของใจ ก็หมดไป เหมือนกับพระอาทิตย์ส่องแสงสว่างขึ้นมาเมื่อไร ความมืดก็หายไปทันที เมื่อความเห็นชอบได้เกิดขึ้นที่ใจเมื่อไร

การรักษาศีลภาวนาปฏิบัติก็จะง่ายขึ้น เช่น การรักษาศีล จะเป็น ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ ก็รักษาได้ง่าย นี่ก็เพราะมีปัญหา ในการรักษานั้นเอง

คำว่าปัญหาในที่นี้ คือ สุตมยปัญญา และจินตามยปัญญา ปัญญาในระดับนี้มีอยู่กับทุกคน แต่จะเอาไปทำงานประกอบ การศึกษา หรือประกอบความคิดพิจารณาในทางไหนก็ได้ ถ้าจะ เอาไปประกอบในทางโลก ก็เป็นปัญญาในทางโลกไป ถ้าจะเอา มาคิดพินิจพิจารณาในทางธรรม ก็เป็นปัญญาในทางธรรมไป แต่เมื่อได้ทำสมาธิให้จิตมีความสงบอยู่บ่อยๆ ก็จะเป็นอุปายเสริม ปัญญาให้มีความเจริญยิ่งขึ้นไป ในที่สุดก็จะเกิดปัญญาระดับ สูงขึ้นคือภาวนามยปัญญานั้นเอง

แต่ในขั้นเริ่มต้นนี้ ให้ใช้ปัญญาในระดับสุตมยปัญญาและ จินตามยปัญญานี้ไปก่อน เพื่อให้เป็นสัมมาทิฎฐิคือความเห็นชอบ อย่างเต็มตัว เช่น จะรักษาศีลก็ใช้ปัญญาพิจารณาในหมวดศีล นั้นๆ ให้เข้าใจ จะมีอุปายในการรักษาอย่างไรศีลนั้นจะมี ความบริสุทธิ์ เมื่อล่วงละเมิดศีลข้อนั้นแล้วจะเป็นโทษอย่างไร ถ้ารักษาศีลให้มีความบริสุทธิ์แล้ว คุณของศีลจะให้ผลอย่างไร นี้ คือปัญญาความรอบรู้ในการรักษาศีลนั้นเอง

การรักษาศีล

รักษาศีลข้อที่ ๑ คือข้อปาณา การรักษาศีลข้อนี้คือห้ามฆ่าสัตว์ทุกชนิดรวมทั้งมนุษย์ด้วย การฆ่าสัตว์ทำให้ศีลขาด นั้นมีองค์ประกอบ ๕ อย่างดังนี้

- ๑) สัตว์นั้นมีชีวิต
- ๒) รู้ยู่ว่าสัตว์นั้นมีชีวิต
- ๓) มีความตั้งใจที่จะฆ่า
- ๔) มีความพยายามที่จะฆ่า
- ๕) สัตว์ตายด้วยความพยายามนั้น

เมื่อครบด้วยองค์ ๕ นี้ศีลถึงจะขาด แต่ถ้า ๑-๔ ศีลยังไม่ขาด แต่มีความเศร้าหมองไม่สมบูรณ์ การฆ่าสัตว์นั้นทำให้ศีลขาดเท่ากัน แต่บาปกรรมนั้นไม่เท่ากัน

สมมติว่าฆ่าสัตว์ตัวที่มีบุญคุณแก่เรา มีส่วนช่วยเหลือช่วยงานแก่เรา ทำประโยชน์ให้แก่เรา เช่น วัว ควาย ช้าง ม้า เป็นต้น ถ้าฆ่าธรรมดาที่มีบาปมากอยู่แล้ว ถ้าฆ่าด้วยความโกรธก็จะได้รับผลของบาปมากขึ้นเท่าตัว แต่ถ้าสัตว์ตัวที่ถูกฆ่านั้นเป็นพระโพธิสัตว์ลงมาใช้ชาติก็จะได้รับผลของบาปนั้น ๑๐ เท่าทีเดียว เมื่อตายไปก็จะได้ลงไปสู่นรกทันที จะได้รับกรรมถูกไฟนรกแผดเผาให้เกิดความทุกข์ทรมานยาวนานทีเดียว เมื่อพ้นจากนรกแล้วก็จะได้มาเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉาน ให้เขาฆ่ามาเป็นอาหารหลายร้อยชาติ ถ้าได้มาเกิดเป็นมนุษย์ก็เป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ เพราะยังมีวิบากกรรมติดตามมาสนองได้อีก เช่น ทำให้อวัยวะไม่สมประกอบ จะทำให้ตาบอด หูหนวก ง่อยเปลี้ยเสียขาแขนหัก ขาขาด ปวดหลัง ปวดเอว ปวดตามร่างกาย หาคำความสุขไม่ได้เลย หรือเป็นโรคนานาชนิด ทำให้ชีวิตทนทุกข์ทรมาน หรือเกิดมาแล้วมีอายุสั้น พลันตายด้วยอุบัติเหตุต่างๆ นี่คือผลกรรมที่ตามสนอง

ถ้าฆ่าสัตว์อื่นที่ไม่มีบุญคุณแก่เรา ถ้าฆ่ามากไปก็ตกนรกได้ เมื่อพ้นจากนรกแล้ว จะเกิดมาเป็นมนุษย์ก็ทำให้ชีวิตหาความสุขไม่ได้ อายุยังไม่ถึงกาลเวลาของอายุขัยก็ตายไปเสีย ถ้า

ฆ่าสัตว์เล็กๆ น้อยๆ เกิดมาในชาติหน้า ผลของบาปกรรมนั้นจะ
ทำให้ร่างกายเศร้าหมอง ผิวพรรณหยาบกร้าน มีโรคผิวหนัง
ประจำตัว มีการเจ็บป่วยเมื่อยตัวเป็นประจำ ดังที่ได้อธิบายมา
นี้เป็นผลบาปกรรมในการฆ่าสัตว์นั่นเอง

การใช้ปัญญาพิจารณาในผลของบาปกรรมที่ผิดศีล
ข้อ ๑ นี้ ก็เพื่อให้เข้าใจในผลของกรรมที่ตามสนอง ให้ได้เกิด
ความกลัวในบาปกรรมนั้นๆ ให้เกิดความสำนึกในชีวิตเขาและ
ชีวิตเรา ที่มีความรักความห่วงใยในชีวิตเหมือนกับเรา สัตว์ทุก
ตัวตลอดเราด้วยก็ไม่อยากตายเพราะถูกฆ่าเหมือนกัน ฉะนั้น จึง
ไม่ควรที่จะอ้างว่าสัตว์เกิดขึ้นมาเพื่อเป็นอาหารของมนุษย์ แต่
ถ้าจับตัวมนุษย์ที่ชอบพูดอย่างนี้ไปให้เสียกิน ไปให้จระเข้กิน ดู
ซิเขาจะว่าอย่างไร สัตว์ทุกตัวมีความกลัวต่อความตายทั้งนั้น เห็น
มนุษย์อยู่ที่ไหนก็ต้องหลบหลีกปลีกตัวเพื่อความปลอดภัยแก่
ชีวิตของเขา ถึงขนาดนั้นก็พันเง้อมมือมนุษย์ใจบาปไปไม่ได้ พา
กันตามไล่ตามฆ่าเอามาเป็นอาหาร ไม่มีความเมตตาสงสารเขา
บ้างเลย แต่ละวันมีความสะดุ้งหวาดผวากลัวต่อความตายอยู่
ตลอดเวลา ไม่กล้าที่จะออกหากินอะไรได้ตามใจ ถ้าเราตกอยู่ใน
สภาพอย่างนี้ จะมีความทนทุกข์ทรมานขนาดไหน

ถึงอย่างไรก็ขอให้คิดถึงชีวิตเขาชีวิตเราดูบ้าง หัวอกเขา
 อย่างไร หัวอกเราก็เป็นอย่างนั้น ไม่ควรเบียดเบียนซึ่งกันและกัน
 เลย ให้ถือว่าเขาเป็นญาติเป็นเพื่อนที่เกิดแก่เจ็บตายเหมือนกัน
 กับเรา มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีจิตใจสูง แต่ขอให้สูงด้วยความรัก
 ให้สูงด้วยความสงสารต่อสัตว์ทั้งหลาย จึงจะชื่อว่าเป็นมนุษย์ที่
 สมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่มีคุณธรรม ให้สัตว์อื่นได้พึ่งบารมีสมกับที่
 ว่ามนุษย์มีจิตใจสูงนี้ด้วยเถิด ถ้าเราใช้ปัญญาพิจารณาในลักษณะ
 นี้อยู่บ่อยๆ ใจเราก็จะค่อยเปลี่ยนแปลงไปในทางดี จะมีความ
 เมตตาต่อสัตว์ มีความสงสารสัตว์มากขึ้น ในที่สุดเราก็จะ
 ไม่กล้าฆ่าสัตว์อีกเลย นี่คือนิปัญญาในการรักษาศีล หรือศีลเกิด
 ขึ้นจากปัญญาก็ว่าได้ ถ้ารับศีลมาแล้วแต่ขาดปัญญาใน
 การรักษา ศีลนั้นจะขาดหายไปโดยไม่รู้ตัว ฉะนั้น สุตมยปัญญา
 และจินตามยปัญญาต้องเกิดมาก่อนศีลแน่นอน นี่คือนิ
 สัมมาทิฎฐิ คือปัญญาความเห็นชอบในการรักษาศีลนั่นเอง

รักษาศีลข้อ ๒ คือ อะทินนนาฯ ศีลข้อนี้ก็เกิดขึ้นจากปัญญา
 เช่นกัน จงใช้ปัญญาพิจารณาอยู่บ่อยๆ ว่า สิ่งของของคนอื่นเขา
 ได้มาด้วยความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า หลังสู้ฟ้าหน้าสู้ดินด้วย
 แรงงานด้วยหยาดเหงื่อของเขาเอง หวังว่าจะได้อาศัยปัจจัยเหล่านี้

นี้หล่อเลี้ยงชีวิตต่อไป มีความรักทะนุถนอมดูแลเพื่อหวังความสุขในทรัพย์สินเหล่านี้ ถ้าเราไปลักไปปล้นเอาสิ่งของจากเขามาแล้ว เขาก็จะมีความเสียหาย คิดถึงสิ่งของของเขามากทีเดียว สมมติว่ามีคนใดมาลักมาปล้นเอาสิ่งของของเราไป เราก็มองจะมีความเสียหายและคิดถึงเช่นกัน ให้คิดถึงหัวอกเขาหัวอกเราดูบ้าง เพราะของทุกอย่าง ใครๆ ก็มีความหวงแหนด้วยกันทั้งนั้น ไม่อยากให้คนใดมาลักเอาทรัพย์สินจากตัวเราไป เมื่อเราคิดได้แบบนี้ เราก็จะไม่กล้าไปลักเอาสิ่งของของผู้ใดทั้งสิ้น ศีลข้อนี้ก็จะเป็นคู่มือของกายของใจเราตลอดไป นี่คือนักปฏิบัติญาณฉลาดในการรักษาศีล

ต้องใช้ปัญญาอบรมใจตัวเองและสอนใจตัวเองอยู่เสมอ ให้คิดถึงบาปกรรมที่จะตามสนองในชาติหน้าว่า ถ้าชอบลักสิ่งของของคนอื่น เกิดในชาติหน้าจะเกิดในสถานที่ทุกข์จนขาดแคลนมาก ความสะดวกความสบายในทรัพย์ไม่มีเลย ตลอดที่อยู่อาศัยบ้านเรือน ที่จะซุกหัวนอนก็ไม่มี อาหารการกินสิ่งต่างๆ มีอาหารจะไม่ได้กินเลย มีแต่ไปหาเก็บเอาอาหารในถังขยะกินไปพอประทังชีวิตเท่านั้น จะหางานหาเงินพอจะเป็นไปได้ก็ไม่ได้ พอจะมีก็ไม่มี เหมือนคำว่า “นกคาบมา อีกา

คาบหนี่” ถึงจะมีทรัพย์สินอยู่บ้าง แต่ก็จะถูกคนมาลักคนมาปล้น จากตัวเราไป หรือเกิดความฉิบหายไปด้วยเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง นี่ก็ผลของกรรมในการลักเอาสิ่งของของคนอื่นมาเป็นของตน ให้เราพิจารณาในลักษณะนี้อยู่บ่อยๆ ใจจะค่อยเห็นโทษภัยที่จะมาถึงตนทีหลัง ใจก็จะเกิดความละอายและเกิดความกลัว ต่อกรรมชั่วมากขึ้น นี้เรียกว่า “ตนเตือนตนด้วยตนเอง” ฉะนั้น ผู้รักษาศีลก็ต้องมีปัญญาในการรักษา ดังนี้

ศีลข้อ ๓ คือข้อกาเมฯ ศีลข้อนี้ก็ต้องมีปัญญารักษาเช่นกัน ใช้ปัญญาในการพิจารณาว่า เราเป็นมนุษย์รู้จักความอายในการกระทำของตนเอง **ไม่ควรประพฤติตัวเหมือนสัตว์ดิรัจฉาน** เพราะสัตว์ดิรัจฉานไม่มีปัญญา ไม่มี ความละอายในความประพฤติ เขาจึงทำกันไปแบบภาษาสัตว์ ใครเป็นพ่อ ใครเป็นแม่ ใครเป็นลูก เขาไม่ถือกัน จะล่วงเกินเมียใครลูกใครเขาก็ไม่ละอาย เขาไม่รู้จักสิ่งที่ควรหรือไม่ควร นี่เราเป็นมนุษย์ที่เพียบพร้อมด้วยคุณธรรม มีสติมีปัญญาที่ดี รู้จักบาปบุญคุณโทษ จึงไม่ควรฝีกตัวเองแบบอย่างของสัตว์ดิรัจฉาน

ความพอดีของมนุษย์คือผิวเดียวเมียเดียวก็พอแล้ว ถ้ามาฝีกตัวเหมือนสัตว์ เกิดชาติหน้าก็จะได้ไปเกิดเป็นสัตว์อีกต่อ

ไป ดังภาชิตว่า “มนุสฺสติรจฺฉาโน ถึงร่างกายเป็นมนุษย์ แต่ใจเป็นเหมือนสัตว์ดิรัจฉาน” เมื่อตายไปก็จะได้ไปเกิดเป็นสัตว์ดิรัจฉานต่อไป เมื่อได้มาเกิดเป็นมนุษย์ วิบากกรรมก็ยังคงตามมากรรมจะบันดาลให้ได้แต่คนนอกใจ ถ้ามีสามี สามีก็จะนอกใจ ถ้ามีภรรยา ภรรยาก็จะนอกใจ ไม่มีความซื่อสัตย์ต่อกัน เผลอเมื่อไรเป็นอันเกิดเรื่องทันที ถ้าเป็นไปในลักษณะอย่างนี้ จะไม่มีความสุขในครอบครัวนั้นเลย มีแต่ทะเลาะเบาะแว้งตีกันฆ่ากัน เตือดร้อนวุ่นวายกันไปหมด นี่คือบาปกรรมตามสนองผู้ชอบล่วงละเมิดศีลชู้กามา

ฉะนั้น เราเป็นมนุษย์ผู้มีจิตใจสูง มีสติปัญญาที่ดี ก็ให้มีศีลข้อนี้ประดับใจประดับกาย ใช้เป็นอุบายสอนใจอยู่เสมอๆ อีกสักวันหนึ่งใจก็จะเกิดความสำนึกตัว มีความละเอียดในการกระทำในสิ่งที่ผิดจากจารีตประเพณี นี่คือการรักษาศีลด้วยปัญญา ถ้าปัญญาได้อบรมสอนใจตัวเองอยู่บ่อยๆ อย่างนี้ ผู้นั้นจะไม่ผิดศีลชู้กามา นี้อย่างแน่นอน

ศีลข้อที่ ๔ คือชู้มฺสาฯ ศีลข้อนี้จะขาดไปเพราะคำพูด ฉะนั้น ก่อนจะพูดต้องตรึกตรองใคร่ครวญในคำพูดให้ดีเสียก่อน จึงพูดออกไป ว่าการพูดในประโยคนี้จะเกิดความเสียหายกับตัว

เองและคนอื่นหรือไม่ ถ้าเราพูดความไม่จริงออกไป จะเกิดความรู้สึกแก่ผู้รับฟังอย่างไร หรือเราได้รับฟังคำพูดไม่จริงจากคนอื่น ในความรู้สึกของเราก็จะขาดความเชื่อถือจากคนนั้นทันที หรือพูดส่อเสียดเบียดบังเปรียบเปรยในลักษณะเสียดแทงให้คนอื่นไม่สบายใจ การพูดออกไปอย่างนี้จะก่อให้เกิดความแตกแยกกัน

สมมติว่าแต่ก่อนมามีความรักกัน มีอะไรก็ช่วยเหลือกัน เหมือนกับว่าฝากเป็นฝากตายกันได้ มีความเคารพเชื่อถือกันมาตลอด ไปไหนไปด้วยกันอยู่ด้วยกัน ความรักสมัคสมานสามัคคี มีต่อกันอย่างมั่นคง เป็นเพื่อนสนิทมิตรที่รักต่อกันมาแล้วก็ตาม เมื่อได้รับฟังคำพูดที่ไม่จริง หรือเป็นคำพูดส่อเสียดเปรียบเปรยไปในทางที่เสียหาย ความรักกันความไว้วางใจกันที่เคยมีมาทั้งหมดนั้นก็พังทลายลงทันที ความสามัคคีที่เคยมีต่อกันมาก็แตกแยกกัน แต่ก่อนเคยแสดงกิริยาในความรักความเคารพต่อกัน และมีความเชื่อถือต่อกันมายาวนานก็ตาม ความรู้สึกทั้งหมดนี้ทั้งหมดสภาพไป ถึงจะมีภาระหน้าที่พูดคุยกันก็ไม่สนิทสนมกันเหมือนที่เคยเป็นมา

ถึงจะมีกิริยาออกมาในทางที่ดีต่อกันอยู่ก็ตาม ส่วนตัว

อกิริยาที่เจ็บใจฝังลึกๆ ในความรู้สึกนั้นยังมีอยู่ อีกสักวันหนึ่งก็จะหาช่องทางระบายอารมณ์แห่งความแค้นนี้ออกไปให้ได้ จะเพ่งเล็งหาจุดอ่อนซึ่งกันและกันออกมาตอบโต้กัน ถ้าพูดต่อหน้าไม่ได้ก็ต้องพูดลับหลัง อาศัยคนใดคนหนึ่งเป็นสุขภณณ์ เป็นผู้รับถ่ายเท ระบายความในใจที่ไม่พอใจกับคนๆ นั้นด้วยวิธีใดก็จะระบายออกอย่างเต็มที่ นี่เรียกว่าพูดโจมตีกันลับหลัง หรือกล่าวคำนินทาว่าร้ายออกมาให้สมใจ เมื่อเริ่มต้นเป็นมาอย่างนี้ต่อไปก็จะเกิดความอิจฉาริษยาต่อกัน หากคำพูดที่จะเอาชนะกันด้วยวิธีต่างๆ ในที่สุดก็กลายเป็นพยาบาทอาฆาตจองเวรต่อกันไปไม่มีที่สิ้นสุด

ฉะนั้น เราจงฝึกตัวให้เป็นคนจริง ฝึกรับผิดชอบในคำพูดของตัวเองให้มาก เพราะคำพูดนั้นเป็นสื่อที่กระทบใจได้รวดเร็วกว่าการทำทางกาย โบราณท่านกล่าวว่า “พูดออกไปสองไพเบี้ย กลับนิ่งเสียตำลึงทอง” นี้ก็หมายความว่าให้รู้จักการยับยั้งในคำพูดเอาไว้ เพื่อจะได้ทบทวนดูว่าการพูดแบบนี้จะมีผลดีผลชั่วอย่างไรนั่นเอง การเกิดปัญหาในสังคมที่ไม่เข้าใจกันทุกวันนี้ก็เกิดจากคำพูดที่ไม่เหมาะสมต่อกัน คนจะเกิดความรักกัน หรือเกิดความเกลียดชังกันก็เพราะคำพูด แต่ละ

วันจะสัมผัสกันด้วยคำพูดนี้มากกว่าการทำทางกาย ถ้าใจขาดสติขาดปัญญาความรอบรู้แล้ว คำพูดก็หลุดออกมาในทางผิดได้ง่าย

ฉะนั้น คำพูดจึงเป็นสื่อที่บอบบาง ต้องระวังเป็นพิเศษ **อย่าพูดด้วยมานะทิฐิที่เราดีกว่าเขา** เรามีฐานะมันคงกว่าเขา เรามีความรู้ดีกว่าเขา เรามีหน้าที่การงานตำแหน่งดีกว่าเขา เรามีชาติตระกูลดีกว่าเขา เราเป็นผู้บังคับบัญชาเขา อยากรู้พูดอย่างไรก็จะพูดไปตามชอบใจ อยากรู้พูดดูตัวอย่างไรกับใครก็ใช้อำนาจของตัวเองพูดไปโดยไม่เกรงกลัวต่อใครทั้งสิ้น โบราณว่า “เท่าช้างเหี้ยบปากนก” ก็เป็นในลักษณะนี้ นี่เรียกว่าคนหลงในมานะทิฐิของตัวเอง ถึงผู้น้อยเขาไม่มีโอกาสตอบโต้ก็ตาม แต่อย่าลืมว่าผู้น้อยก็มีหัวใจที่เต็มไปด้วยกิเลสเหมือนกัน มีความโกรธความเกลียดผู้ใหญ่ได้เหมือนกัน ถ้าเป็นไปในลักษณะอย่างนี้ สังคมของมนุษย์ที่เคยมีความรักต่อกันก็เริ่มจะร้าวฉานหรือแตกสลายไป

เมื่อความรักทางใจไม่มีต่อกัน ความสัมพันธ์ทางกาย ความสัมพันธ์ทางวาจาก็ตีตัวห่างจากกัน แต่ก่อนเคยช่วยเหลือเจือจานต่อกันด้วยกำลังกาย กำลังทรัพย์ กำลังสติปัญญา ช่วย

แก้ปัญหากันมาตลอด แต่บัดนี้ได้พังทลายลง ขาดทั้งความรัก ขาดทั้งความสงสาร ขาดทั้งความเคารพเชื่อถือ ความดีที่มีต่อกัน เป็นอันว่าสิ้นสุดลง จะพึ่งอะไรต่อกันไปในวันข้างหน้าก็หมดสภาพลง นี่ก็เป็นเพราะคำพูดเป็นต้นเหตุ ดังคำที่ว่า “การพูดไม่ดีกับคนอื่นอย่างไรย่อมพูดได้ แต่อย่าหวังน้ำใจจากคนอื่น” เมื่อมีความสำนึกได้อย่างนี้ จากนั้นไปให้ตั้งใจไว้ว่าเราจะไม่พูดเท็จ พูดส่อเสียด หรือเราจะไม่พูดที่ทำให้คนอื่นมีความเดือดร้อน เป็นทุกข์ด้วยคำพูดของเรานับแต่บัดนี้เป็นต้นไป

ศีลข้อที่ ๕ คือข้อสุราฯ ศีลข้อนี้ก็มีความสำคัญอยู่มากทีเดียว จึงได้บัญญัติเอาไว้เพื่อป้องกันเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นทีหลัง เฮโรอีน ผีน กัญชา ยาม่า เหล่านี้ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทำให้ใจเกิดความลึมตัว กล้าทำกล้าพูดในสิ่งที่ไม่ควรทำควรพูด ถ้าเมาลงไปเมื่อไร จะไม่คิดถึงในคุณธรรมที่ดีงาม จะฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พูดโกหกมดเท็จ พูดส่อเสียด พูดคำหยาบ พูดเหลวไหลไม่มีสาระ หมดความละเอียด จะทำอะไรพูดอะไรไม่มีความสำนึก ไม่มีความรับผิดชอบในการทำการพูดของตนเอง ตามปกติแล้วมนุษย์เรามีนิสัยบ้าบอคอแตกอยู่ในตัวอยู่แล้ว เมื่อได้เสพสิ่งที่ว่ามาผสมลงไป ใจก็จะเกิดเป็นบ้าเพิ่มขึ้นหลายเท่า

กิริยาทางกาย กิริยาทางวาจาที่แสดงออกมานั้นไม่น่าดูไม่น่าฟัง
 ดั่งเห็นกันอยู่ในที่ทั่วไป ย่อมเกิดเหตุก่อกำยขึ้นมา นานาประการ
 เกิดความเสียหายให้แก่ตัวเองและคนอื่นเป็นอย่างมาก จะเป็น
 ผู้นำในครอบครัวหรือเป็นผู้นำในการบริหารงานต่างๆ ไม่ได้เลย
 พวกชี้เมาทั้งหลายนี้จะพัฒนาในสิ่งใดให้ดีขึ้นไม่ได้เลย มี
 แต่จะก่อให้เกิดความหายนะล้มเหลวล้มจม เสียหายในทรัพย์สิน
 เงินทอง ไม่รู้จักในการเก็บรักษาและไม่รู้จักหาสมบัติเข้ามาเพิ่ม
 เต็ม มีแต่จ่ายให้หมดไป ไม่รู้อนาคตของตนเองว่าจะจะเป็นไป
 อย่างไร การกระทำของคนประเภทนี้นักปราชญ์บัณฑิตทั้งหลาย
 ไม่มีความสรรเสริญอีกต่อไป ในชาติหน้าเขาก็จะได้รับกรรมชั่ว
 อย่างแน่นอน

เมื่อคนประเภทนี้ตายไปย่อมลงสู่อบายอย่างหลีกเลี่ยงไม่
 ได้ เมื่อได้กลับมาเกิดเป็นมนุษย์ วิบากกรรมย่อมตามมาให้ผล
 เช่น เป็นคนที่เสียจริตผิดมนุษย์ธรรมดา ที่เรียกว่าคนไม่เต็มบาท
 นั่นเอง คนประเภทนี้จะเห็นกันอยู่ทั่วไป คนพวกนี้หา รู้ตัวไม่ว่า
 แต่ก่อนได้ทำกรรมอะไรมา ไม่รู้ตัวเลย เพราะกรรมมาบังไว้ เมื่อ
 ใครไม่ยอมเป็นคนประเภทนี้ในชาติหน้า ในชาตินี้ก็อย่ากินเหล้า
 เมายาต่างที่ได้อธิบายมาแล้ว หรือเคยกินอยู่แล้วก็ขอให้ลดน้อย

ลงๆ จนน้อยที่สุด และจะไม่กินต่อไปตลอดจนวันตาย ถ้าคิดได้
อย่างนี้ก็จะเริ่มเป็นคนดีได้บ้าง ถ้าไม่กินจริงๆ ก็จะเป็นคนดีมี
คุณค่าแก่ตัวเอง

ดังที่ได้อธิบายวิธีในการรักษาศีล ๕ มานี้เป็นเพียงหลัก
การเท่านั้น ส่วนวิธีการและระเบียบในการรักษาศีลนั้นเราจะ
ตั้งขึ้นมาเอง ตามปกติแล้ว การจะรักษาศีล ๕ ให้มีความบริสุทธิ์
บริบูรณ์พร้อมกันทั้ง ๕ ข้อนั้นรักษาได้ยากมาก เพราะสติ
ปัญญา ศรัทธา ความเพียร เรายังไม่พร้อม

การรักษาศีลกับการรับศีลนั้นต่างกัน การรับศีลนั้นรับเอา
เวลาไหนก็ได้ แต่ถ้ารับไปแล้วไม่รักษาจะหาคุณค่าจากศีลได้
อย่างไร จะรับศีลวันหนึ่งหลายๆ ครั้งย่อมทำได้ แต่ก็เป็นที่รับ
ศีลเท่านั้นเอง ส่วนการรักษาศีลนั้นต้องมีสติ ปัญญา ศรัทธา
ความเพียรให้พร้อม เริ่มต้นจากการรักษาศีลสัก ๑-๒ ข้อก็ได้
เพื่อฝึกความพร้อมของตัวเองให้มีความกล้าหาญมากขึ้น จะ
รักษาศีลข้อใดข้อหนึ่งก่อนก็ได้ ไม่จำเป็นจะรักษาเรียงตาม
ตำรา ศีลข้อไหนที่จะรักษาได้ง่ายที่สุดก็ต้องรักษาข้อนั้น จะ
ทิ้งช่วงในการรักษาห่างกันอย่างไร ก็ให้อยู่กับความสามารถของ
ตัวเราเอง ต่อไปจะเพิ่มการรักษาข้อไหนก็ให้เราเลือกเอง ใช้เวลา

ไม่นานนักเราก็จะมีศีล ๕ ได้อย่างสมบูรณ์

การรักษาศีลด้วยวิธีนี้จะไม่มีการเลื่อมและศีลก็ไม่ขาดด้วย เพราะมีสติปัญญาในการรักษา มีศรัทธาความเชื่อมั่นว่ากรรมชั่วย่อมเกิดขึ้นจากผู้ไม่มีศีล ความเพียรพยายามจะรักษาศีลให้บริสุทธิ์บริบูรณ์ก็เพียรพยายามอยู่เสมอ ดังคำว่า “ความเพียรอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” นี่เป็นสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบระดับศีล ๕ นั่นเอง

ศีล ๘ มีความแตกต่างกันดังนี้ สำหรับศีลช้อกาเมฯ ในศีล ๕ นั้น ศีล ๘ ให้เปลี่ยนเป็นอพรหมจรรย์ฯ ศีลข้อนี้ไม่เหมือนศีลช้อกาเมฯ เพราะศีลช้อกาเมฯ ร่วมกันได้เฉพาะคู่สามีภรรยาของตัวเอง ส่วนศีลช้ออพรหมจรรย์ฯ นั้นร่วมไม่ได้เลย ถ้าร่วมศีลก็ต้องขาดไป บางแห่งห้ามผู้หญิงผู้ชายย่นสิ่งของให้กัน ถ้าย่นของต่อมือกันถือว่าศีลขาด บางแห่งก็ว่าย่นสิ่งของต่อมือกันได้ ศีลไม่ขาด เพราะไม่ได้ร่วมกัน ศีลข้อนี้ห้ามร่วมกันเท่านั้น ทั้งสองอย่างนี้จะปฏิบัติต่อศีลข้อนี้อย่างไร ให้พิจารณาด้วยความเหมาะสมก็แล้วกัน ข้อสำคัญอย่าให้เกิดสัลພตປຣາມາສ ความลุ่มคล้ำ ความสงสัยในศีลของตน เมื่อความสงสัยเกิดขึ้นเมื่อไร ความเศร้าหมองของใจย่อมเกิดขึ้นเมื่อนั้น หรือทำให้ศีล

ขาดไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์นั่นเอง

ศีลข้อที่ ๖ วิกาลโภชนาฯ รับประทานอาหารหรือสิ่งของที่แทนอาหารนับแต่ตะวันบ่ายไปแล้ว ขณะนี้ยังมีผู้ไม่เข้าใจในศีลข้อนี้เป็นจำนวนมาก คำว่าอาหารก็คืออาหารที่เรารับประทานกันตามปกตินั่นเอง จะรับประทานได้แต่เช้าถึงเที่ยงเท่านั้น ถ้าตะวันบ่ายแล้วรับประทาน ศีลข้อนี้ขาดไป คำว่าอาหารรวมถึงอาหารเสริมด้วย เช่น โอวัลติน นมสด นมข้น นมกล่อง นมกระป๋องที่เขาผสมแป้งมันถั่วต่างๆ ไว้แล้ว ตลอดทั้งน้ำเต้าหู้ที่ผสมถั่วต่างๆ ทั้งหมดนี้ ถ้ารับประทานในตะวันบ่ายเมื่อไร ศีลจะขาดทันที เพราะเป็นอาหารเสริมสำเร็จ จึงไม่ควรรับประทานสิ่งเหล่านี้

ศีลข้อที่ ๗ นัจจคีตวาทิตะ-มาลาฯ ตามปกติแล้วเป็นศีลคนละข้อกัน แต่นักปราชญ์เจ้าทั้งหลายพิจารณาเห็นสมควรเอามารวมกัน วิธีการรักษาก็ใกล้เคียงกัน การรักษาศีลข้อนัจจคีตวาทิตะนั้น ห้ามมีการเล่นเพื่อความเพลิดเพลิน ให้เกิดความสนุกสนานรำเริงอันเป็นเหตุเกิดความลึ้มตัว เช่น ร้องรำ ทำเพลง ตีต สี ตี เป่า เป็นต้น คำว่า ร้อง คือตะโกนเสียงยาวๆ ทำเป็นเสียงเล็กเสียงใหญ่ เรียกว่าร้องโห่ คำว่า รำ คือเต้นรำในท่าต่างๆ หรือรำเป็นบทรเป็นกลอนเพื่อความสนุกสนาน

เพลิดเพลิน หรือเรียกว่าหมอลำ คำว่า ทำเพลง คือร้องเพลงใน
บทเพลงต่างๆ ที่เห็นกันในที่ทั่วไป คำว่า ดัด คือ ดัดพินหรือ
กีตาร์ คำว่า สี คือสีซอ คำว่า ตี คือ ตีฆ้อง ตีกลอง ตีระนาด
ฆ้องวง เป็นต้น คำว่า เป่า คือเป่าขลุ่ย เป่าแคน เป่าปี่ หรือเป่า
อะไรก็ตาม ถ้าเพื่อความเพลิดเพลินไม่ได้เลย ข้อห้ามในศีลข้อนี้
คือห้ามทำอะไรเป็นสื่อเพื่อความสนุกรื่นเริงนั่นเอง

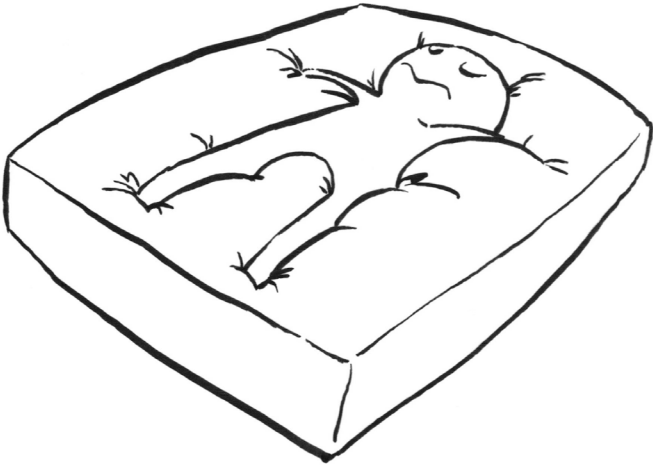
บทข้อมาลาคันธวิเลปน่ะๆ การรักษาศีลในบทนี้ คือห้าม
แต่งตัวประดับประดา ทัดดอกไม้ ทาหน้า เจิมหน้าในลักษณะ
ต่างๆ อันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรักสวयรักงามและหลงตัว
เอง ว่าเราสวยอย่างนี้ เรามีความงามอย่างนั้นไป และจะก่อให้เกิด
เกิดความหลงรูปกายของตัวเอง และจะทำให้ไปหลงรูปกายของ
คนอื่นด้วย แต่ถ้าหากมีกิจในสังคมที่จะต้องไปร่วมกับเขา ก็
ให้รู้ว่า “ปริสัณญู” ในสังคมเขาแต่งตัวอย่างไร เราก็แต่งตัว
ไปตามนั้น เราไม่ได้ตั้งใจในการแต่งตัวของเรา แต่เราทำเพื่อ
สังคมบางครั้งบางคราวเท่านั้น การทำลักษณะอย่างนี้ศีลไม่ขาด

ศีลข้อที่ ๘ อจจาสยนนะๆ ในศีลข้อนี้ห้ามนั่งนอนในที่สูง
ใหญ่ ภายในยึดด้วยปูนและสำลี ศีลข้อนี้เดิมเป็นศีลของสามเณร
และสามเณรี เมื่อมาถึงในยุคนี้ไม่มีสามเณรี (หมายถึงผู้หญิงบวช

รักษาศีล ๑๐) แต่มีผู้หญิงต้องการจะออกบวช นักปราชญ์เจ้าทั้งหลายเห็นสมควรให้รักษาศีลเพียงศีล ๘ เท่านั้น และสมควรว่าศีลข้ออุจจาसनะฯ นี้ให้รวมอยู่กับศีล ๘ ด้วย ในคำว่าห้ามนั่งนอนในอาสนะใหญ่ภายในยัดด้วยนุ่นและสำลีนั้น มีคำถามว่าที่นั่งที่นอนสูงใหญ่ก็ตาม แต่ภายในยัดด้วยของอย่างอื่น เช่น ใบไม้ เศษผ้า ฟองน้ำ เหล่านี้จะนั่งนอนได้ไหม ข้าพเจ้าก็จะตอบว่าได้ เพราะภายในไม่ได้ยัดนุ่นและสำลี จะยัดด้วยอย่างอื่นก็ไม่เป็นไร ให้ข้อสังเกตว่าทำไมจึงห้ามอย่างนี้ จะตีความหมายไว้ ๓ ประเด็น

๑) จะทำให้ติดที่นอนมากเกินไปจนลืมตัวลืมเวลาในการภาวนาปฏิบัติ เพราะที่นอนอ่อนนุ่มอบอุ่นในช่วงฤดูหนาว ไม่อยากจะลุกขึ้นปฏิบัติภาวนา นี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งในศีลข้อนี้

๒) เป็นเพราะที่นั่งที่นอนดีเกินไป และเป็นสิ่งที่หายากมากในยุคนั้น แต่ถ้ามีแล้วจะทำให้ติดในที่นอนนั้น จะออกไปเที่ยวรุดงค์ภาวนาปฏิบัติในที่ต่างๆ ก็จะทำให้เกิดความกังวลในใจเรื่องสถานที่หลับนอน กลัวจะนั่งไม่เป็นสุข นอนไม่สบาย จึงได้ห้ามนั่งนอนในอาสนะที่ยัดด้วยนุ่นและสำลี นี่ก็เป็นสาเหตุหนึ่งในการห้ามในศีลข้อนี้

๓) เมื่อตั้งใจในการนั่งนอนอย่างนี้ก็จะเกิดลืมหืมตาไปได้ ก็
จะแสวงหานุ่นและสำลีมาทำเป็นที่นอนเป็นการใหญ่จนเกิดติดใจ
จนลืมหืมตา ในช่วงนั้นถ้าหากใจมีความกำเริบในเรื่องราคะตัณหา
เกิดขึ้น ก็จะเอาที่นอนเป็นนิมิตหมาย สมมติไปในเรื่องอารมณ์
ที่มีความกำหนัด อยากจะสัมผัสนั้นสัมผัสนี้ไป และสมมติไป
ต่างๆ นานานอกขอบเขต ในที่สุดก็อยู่ไม่ได้ รีบเสีจลาเพศไป
เสีย การเป็นไปในลักษณะนี้ย่อมเป็นไปไม่ได้ ถ้าสติปัญญาไม่ดีก็
จะเพิ่มปัญหากับสิ่งเหล่านี้ให้เกิดขึ้นอย่างแน่นนอน ฉะนั้น
การสัมผัสทางกายในลักษณะนี้ก็มีผลสะท้อนเข้าถึงใจได้
การห้ามในศีลข้อนี้ก็เพื่อตัดกระแสไฟแห่งราคะแต่ต้นมือ นี้ก็
เป็นไปได้เช่นกัน

ดังได้อธิบายวิธีการรักษาศีลมาในหมวดศีล ๕ และ
ศีล ๘ นี้ คิดว่านักปฏิบัติทั้งหลายพอจะเข้าใจ ถ้าเป็นศีล ๒๒๗
ของพระก็ต้องศึกษาวินัยให้เข้าใจ คำว่าศึกษาก็หมายถึง
สุดมยปัญญา คือปัญญาในชั้นศึกษาตามปริยัตินั่นเอง ถ้าไม่มี
ปัญญาในการศึกษา จะเข้าใจในอาบัติได้อย่างไร อาบัตินักเมื่อ
ต้องเข้าแล้วขาดจากความเป็นพระทันที ไม่มีกฎหมายรองรับผู้
คติเหมือนในยุคนี้เพราะรู้อยู่แก่ใจตัวเอง อีกอาบัตินั่งอยู่

ปรีวาสกรรมจึงพ้นจากอาบัติได้ อาบัติอีกอย่างหนึ่งต้องแสดงอาบัติคือประจานตัวเองรับสารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์หรือบุคคล จึงพ้นจากอาบัติได้ ฉะนั้น การรักษาศีลจะเป็นศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ และ ศีล ๒๒๗ ก็ตาม ก็ต้องมีสติปัญญาในการรักษาทั้งนั้น แม้แต่ทรัพย์สมบัติทางโลกก็ต้องมีปัญญาในการแสวงหา และมีปัญญาในการเก็บรักษาด้วย ศีลก็เช่นกัน เมื่อรับมาจากพระท่านแล้ว ก็ต้องมีปัญญาในการรักษาเช่นกัน

การรักษาศีลนั้นมีใจว่าจะรักษาเพียงกายและวาจาเท่านั้น เพราะต้นของศีลจริงๆ แล้วอยู่ที่ใจ เรียกว่าเจตนา ส่วนรักษากายวาจานั้นเป็นเพียงให้เกิดกิริยาสวยงามให้เหมาะสมกับเพศที่แสดงออกมาภายนอกเท่านั้น ที่จริงแล้วศีลมีต้นเหตุอยู่ที่ใจ จึงเรียกว่ามูลฐานของศีลมี ๓ อย่าง

๑) ใจกับกาย

๒) ใจกับวาจา

๓) ใจ กาย วาจา

ฉะนั้น ใจจึงเป็นหลักใหญ่ให้ศีลเกิดขึ้น คำว่ารักษาศีล ก็คือปัญญาความรอบรู้ในศีลของตน จึงจะรักษาได้ จึงเรียกว่า สัมมาทิฎฐิ คือปัญญาความเห็นชอบ ความรอบรู้ และ

ฉลาดในการรักษาศีล

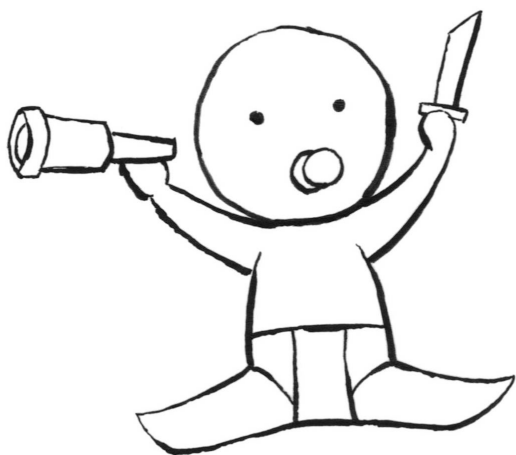
สัมมาสังกัปป คือใช้ปัญญาดำริพิจารณาตรึกตรองใน
ศีลข้อนั้นๆ ว่าจะรักษาอย่างไรศีลจะมีความบริสุทธิ์บริบูรณ์

สัมมาวาจา เจริญชอบ

สัมมากัมมันโต การงานชอบ

สัมมาอาชีโว เลี้ยงชีวิตชอบ

คำว่าชอบคำเดียวนี้ก็มีความหมาย คือต้องมีปัญญา
พิจารณาก่อนจึงพูด จึงเป็นวาจาชอบ มีปัญญาพิจารณาก่อนจึง
ทำงานนั้นจะไม่ผิดพลาด จึงเป็นการงานชอบ สัมมาอาชีโว คือ
เลี้ยงชีวิตชอบ คือมีปัญหาารอบรู้ในการเลี้ยงชีวิต จะหาอย่างไร
จึงจะได้มาด้วยความชอบธรรมและเลี้ยงชีวิตอย่างชอบธรรม
ฉะนั้น ปัญญาในสัมมาทิฐิจึงเป็นขั้นเริ่มต้นที่สำคัญ ถ้าเริ่มต้น
ถูกต้องชอบธรรม อันดับต่อไปก็จะถูกต้องชอบธรรม และจะเป็น
แนวทางที่ชอบธรรมจนถึงที่สุด ถ้าเห็นผิดในขั้นเริ่มต้นนี้ ต่อไป
ก็จะเห็นผิดไปเรื่อยๆ และเห็นผิดจนถึงที่สุดเช่นกัน ฉะนั้น
การเรียนรู้ปริยัติต้องตีความหมายให้ชัดเจน ให้เข้าใจในเหตุผล
และหลักความจริงอย่างแจ่มแจ้ง จึงจะไม่มีปัญหาในการ
ภาวนาปฏิบัติต่อไป

สมาธิ

สมาธิมี ๓ ลักษณะ

- ๑) สมาธิ
- ๒) มิจฉาสมาธิ
- ๓) สัมมาสมาธิ

สมาธิทั้ง ๓ ลักษณะนี้ต้องศึกษาแต่ละอย่างให้เข้าใจ มิฉะนั้นจะเกิดความสับสน ไม่เข้าใจในวิธีที่ถูกต้อง จริงอยู่การทำสมาธิเพื่อให้จิตมีความสงบ แต่เมื่อจิตมีความสงบแล้ว จะมีการแปรเปลี่ยนไป ๒ ลักษณะ

- ๑) อาจเปลี่ยนไปเป็นมิจฉาสมาธิได้
- ๒) อาจเปลี่ยนไปเป็นสัมมาสมาธิได้

ในลักษณะอย่างนี้เองนักปฏิบัติจะไม่เข้าใจ เพราะไม่ได้

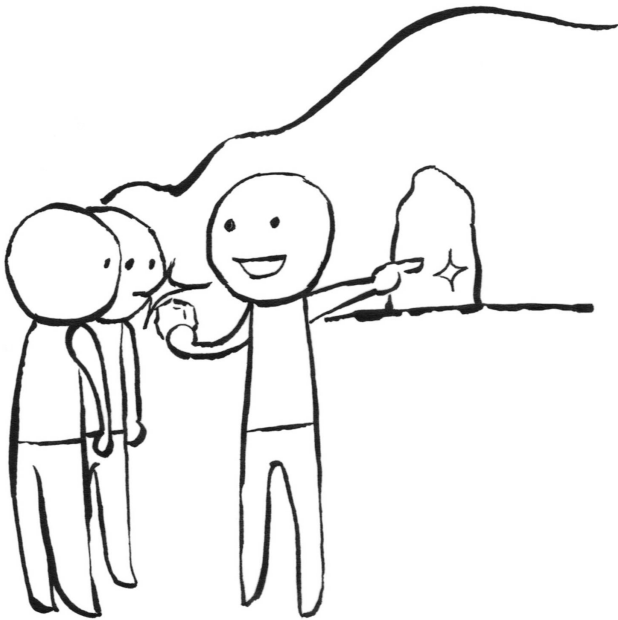
ศึกษาเอาไว้ เพียงจิตมีความสงบได้ก็เกิดความพอใจดีใจเท่านั้นเอง จะสงบไปทางถูกหรือสงบไปทางผิดนั้นหาไม่รู้ไม่
มิจฉาสมาธิ คือความสงบไปในทางที่ผิด สัมมาสมาธิ คือความสงบไปในทางที่ถูก ลักษณะความสงบที่ผิดและลักษณะที่ถูกนี้เป็นอย่างไร มีอะไรเป็นตัวแปรจึงทำให้สมาธิผิดได้และทำให้สมาธิถูกได้ จะเข้าใจกันต่อไป

บัดนี้จะได้อธิบายในคำว่าสมาธิที่เป็นหลักเดิมให้เข้าใจเอาไว้ เพื่อจะไม่ให้เกิดความสับสนกัน **คำว่าสมาธิ คืออุบายการทำให้จิตมีความสงบ** จะสงบด้วยอุบายใดก็ได้ หรือจะใช้คำบริกรรมอย่างไรก็มีความสงบได้เหมือนกัน จึงขอกล่าวย้อนหลังลงไปอีกว่า สมาธินี้เป็นหลักสากล มีชื่ออยู่กับโลกนี้มายาวนาน

ในครั้งก่อนพระพุทธเจ้าของเราสร้างบารมีเสวยชาติเป็นพระโพธิสัตว์ พระองค์ก็ได้ออกบำเพ็ญพรตเป็นดาบสฤๅษีมาแล้วหลายชาติทีเดียว แต่ละชาติพระองค์ก็ทำสมาธิจิตมีความสงบเป็นรูปฌาน อรูปฌาน ที่เรียกว่า สมาบัติ ๘ จนถึงชาติเป็นพระเวสสันดร พระองค์ก็ได้ทำในสมาธินี้ จนถึงชาติสุดท้ายชื่อว่าพระสิทธัตถะ พระองค์ก็ได้ออกบวชไปศึกษาวิถีการทำสมาธิอยู่กับดาบสทั้งสอง ชื่ออุทกดาบสและอาฬารดาบส จน

สำเร็จในการทำสมาธิระดับสูง คือ รูปฌาน อรูปฌาน เรียกว่า สมาบัติ ๘ จนเป็นวสี คือความชำนาญเข้าออกในการทำสมาธิ จะเข้าเวลาไหนออกเวลาใดก็ทำได้ตามกำหนด

พระองค์ตั้งความหวังเอาไว้ว่า เพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า ทั้งที่พระองค์ก็มีพระบารมีที่เต็มเปี่ยม ทั้งทำสมาธิก็มีความสงบละเอียดสูงสุดเต็มที่ ขนาดนั้นปัญญาก็ไม่ได้เกิดขึ้นแก่พระองค์เลย (แต่ทำไมในยุคนี้จึงเข้าใจว่าปัญญาเกิดขึ้นจากสมาธิเล่า) พระองค์จึงเข้าใจว่า **วิธีอย่างนี้มีใช่เป็นแนวทางที่ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าได้เลย** จากนั้นพระองค์ก็ลาครูทั้งสองเพื่อจะแสวงหาวิธีใหม่ต่อไป บางลัทธิก็บำเพ็ญตบะ ทำให้ร่างกายมีความทนทุกข์ทรมาน พระองค์ก็คิดหาแนวทางปฏิบัติต่อไป จึงนึกได้ว่า อดข้าวอดน้ำ ดังเรารู้ยู่่าทุกรกิริยา แต่ก็ไม่สำเร็จ พระองค์คิดหาอุบายใหม่ต่อไป ในที่สุดก็ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าอย่างสมบูรณ์

การประกาศพระพุทธศาสนา

จากนั้นพระพุทธเจ้าก็เริ่มประกาศพุทธศาสนาเพื่อโปรด
แก่เวไนยสัตว์ทั้งหลาย ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักสัจธรรม
เป็นสำคัญ ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะได้ประกาศพุทธศาสนา
พระองค์ได้วางอุบายแนวทางไว้อย่างกะทัดรัดและตรงต่อมรรคผล
นิพพานทีเดียว ส่วนอุบายเดิมที่ปฏิบัติมากับดาบสทั้งสองนั้น
เป็นปลายเหตุ จึงทำให้พระองค์เสียเวลามานานถึง ๕ ปีกว่า เมื่อ
พระองค์จะประกาศศาสนา แทนที่พระองค์จะใช้อุบายแบบเก่าๆ
ที่ทำมากับดาบสนั้นมาประกาศศาสนา พระองค์หาเอาไม่

แนวทางประกาศศาสนานั้นเป็นแนวทางของพระพุทธเจ้า
โดยเฉพาะ จะไม่เหมือนกันกับพวกดาบสฤๅษีที่เขาทำกัน พวก
ดาบสฤๅษีนั้นเขาเริ่มต้นจากการทำสมาธิ ส่วนหลักประกาศ

ศาสนาของพระพุทธเจ้าจึงเริ่มต้นจากความเห็นชอบตามความเป็นจริง ถ้าไม่เชื่อก็ให้ไปเปิดดูตำรา คือ มรรค ๘ พระองค์เรียบเรียงไว้อย่างไร เริ่มต้นจากปัญญาความเห็นชอบมิใช่หรือหรือพระองค์ไปโปรดปัญจวัคคีย์ก็ดี ไปโปรดพระสาวกองค์อื่นก็ดี หรือพระองค์แสดงธรรมโปรดอุบาสกอุบาสิกาที่ดี จุดเริ่มต้นของพระองค์ก็ได้อธิบายความจริงให้ฟัง เมื่อได้ฟังแล้วก็เกิดความเห็นชอบใช้ใหม่ อันดับสอง เมื่อเขามีความเข้าใจและเห็นชอบตามความเป็นจริงแล้ว เขาก็จะรู้จักดำริพิจารณาตรึกตรองตามหลักความจริงนั้นต่อไป

นี่คือหลักเริ่มต้นที่พระพุทธเจ้าประกาศศาสนา ถ้ายังไม่เข้าใจ ก็ขอให้ไปศึกษาประวัติของพระอรียเจ้าทั้งหลายในครั้งพุทธกาลดูเถิด จะเริ่มต้นจากพระอรียเจ้าองค์ไหนก็ได้ ทุกองค์ก่อนที่ท่านจะได้สำเร็จเป็นพระอรียเจ้าได้ ท่านก็เป็นปุถุชนมาก่อน ให้เริ่มต้นจากปุถุชนนี้ว่าพระพุทธเจ้าเริ่มสอนอย่างไร พระองค์ก็เริ่มจากทำความเข้าใจกับเขาว่า ความจริงเป็นอย่างนี้ๆ เขาก็เริ่มเกิดความเข้าใจตามความเป็นจริงอย่างนี้ๆ เมื่อเริ่มต้นจากจุดนี้ไปได้แล้ว จึงนับว่าเป็นผู้ตั้งอยู่ในสัมมาทิฎฐิคือความเห็นชอบขั้นพื้นฐาน หรือหลักเริ่มต้นในการปฏิบัติ จึงเริ่ม

ต้นจากสัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบนี้เป็นต้นไป

การประกาศศาสนาของพระองค์เข้าสู่ประชาชนนั้น พระองค์รู้ว่าคนในยุคนั้นเขามีความเห็นเป็นอย่างไร รู้ว่าทุกคนไม่เข้าใจในหลักสัจธรรมเลย เขามีความเข้าใจผิด มีความเห็นผิด ในหลักความจริงมาตลอด พระพุทธองค์จึงได้เปลี่ยนความคิด ความเข้าใจ และความเห็นให้เขาเสียใหม่ พระองค์จึงได้อธิบาย หลักความจริงให้เขาฟัง เขาจึงได้เกิดความเข้าใจตามเห็นตามที่ พระองค์สอน เหมือนกับสิ่งที่ถูกคว่ำกลบดินมานาน พระองค์ได้ เปิดหายใจขึ้นมาให้ดู จึงได้รู้ได้เข้าใจ หรือเหมือนกับสิ่งที่ปกปิด ตามานาน ไม่มองเห็นอะไร พระองค์ได้เปิดสิ่งที่ปิดตาออกให้แล้ว จึงเห็นแสงสว่างและสิ่งอื่นๆ ได้

นี่ฉันทใจที่ถูกปกปิดด้วยความไม่รู้จริงมายาวนาน จึงได้ เกิดความเข้าใจผิดความเห็นผิดมาตลอด เมื่อพระองค์ได้เปิดเผย ความจริงให้ฟัง จึงได้เกิดความรู้เห็นเข้าใจอย่างถูกต้อง นี้เอง พระพุทธองค์จึงได้วางหลักการแนวทางปฏิบัติเอาไว้แก่พวกเรา ทั้งหลายให้ได้ปฏิบัติตาม **เริ่มต้นจากสัมมาทิฏฐิความเห็นชอบ เป็นหลักยืนตัว** จากนั้นเป็นหลักสัมมาสังกัปป เมื่อความเห็น ชอบเป็นฐานรองรับไว้แล้ว การดำริพิจารณา ก็ให้เป็นไปตาม

ความเห็นชอบนี้เอง สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว
ที่เป็นหมวดของศีลก็ได้อธิบายผ่านมาแล้ว ไม่ต้องอธิบายซ้ำอีก

จากนี้ไปจะได้อธิบายหมวดสมาธิ คือ สัมมาวาจาโม
ความเพียรชอบ คำว่าเพียรนี้นักปฏิบัติยังมีความสับสน ไม่
เข้าใจในความเพียรเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเข้าใจว่าความเพียร
คือการนั่งสมาธินึกคาบกรรมเพื่อให้จิตมีความสงบ หรือเดิน
จงกรมให้มีสติในการเดินและให้จิตมีความสงบในการเดิน
ส่วนใหญ่จะเข้าใจกันเพียงเท่านี้ การปฏิบัติด้วยวิธีนี้ก็เป็
นความเพียรได้เหมือนกัน แต่ยังไม่สมบูรณ์ ความเพียรที่
สมบูรณ์นั้นคือเพียรพยายามที่จะแก้ไขปัญหาของใจโดยตรง
ใจเรามีความรัก ใจเรามีความยินดี ใจมีความผูกพัน ใจมี
ความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งใด ใจมีความเห็นผิดในสิ่งนี้อยู่ เพียร
พยายามอบรมใจอย่างไรจึงจะมีความเห็นที่ถูกต้องได้

ส่วนใหญ่นักปฏิบัติมีความเข้าใจแบบผิวเผิน เข้าใจแบบ
ง่ายๆ ในลักษณะสุขเอาเผากิน เช่น เพียรละความโลภ เพียรละ
ความโกรธ เพียรละความหลง เพียรละราคะตัณหา เพียรละ
อวิชชาให้หมดไปจากใจ หลักความเพียรที่จะละดังที่อธิบายมานี้
ถ้าใช้หลักความเพียรไม่ถูกต้อง จะละไม่ได้เลย จะไปนั่งสมาธิให้

จิตมีความสงบแล้วละได้ หรือเดินจงกรม เดินให้มีสติอยู่กับกาย อยู่กับใจคิดว่าจะละได้ ที่จริงไม่มีใครทรอกในครั้งพุทธกาล ว่า ทำสมาธิให้จิตมีความสงบดี มีสติที่มั่นคง แล้วจะละกิเลสตัณหา ละความโลภ ละความโกรธ ละความหลง และละความเห็นผิด ของใจนี้ได้ ที่จริงก็เป็นเพียงอุบายข่มกิเลส ข่มตัณหา และข่มใจ ไม่ให้คิดในเรื่องนั้นเรื่องนี่เท่านั้นเอง เมื่อจิตถอนออกจากสมาธิ แล้ว กิเลสตัณหาน้อยใหญ่ก็เกิดขึ้นที่ใจอีกเช่นเคย จึงเหมือนกับ ศิลาทับหญ้าเอาไว้ เมื่อศิลาได้ถูกเคลื่อนที่ไป หญ้าก็เกิดขึ้นจาก ที่นั่นเอง

ฉะนั้น สัมมาวาจาโม ความเพียรชอบนั้น ต้องเริ่มต้น จากสติปัญญาพิจารณา คือเพียรพยายามทำความเข้าใจใน สิ่งที่เราเกี่ยวข้องอยู่ให้รู้เห็นตามความเป็นจริงในสิ่งเหล่านั้น และเพียรพยายามสอนใจตัวเองอยู่เสมอว่า สิ่งที่เราเข้าใจว่า เป็นตัวตนของเรานั้น อะไรเป็นตน สิ่งที่เราเข้าใจว่าสิ่งต่างๆ เช่น เงินทองกองสมบัติทั้งหมดนั้น ว่าเป็นของของเรา สิ่ง ทั้งหมดนั้นเป็นของเราอย่างแท้จริงไหม ความอยากจะอยู่กับ สมบัติทั้งหลายตลอดไป ไม่อยากให้มีการพลัดพรากจากกันนั้น ความอยากอย่างนี้จะนำไปตามความเข้าใจเราหรือไม่

แม้แต่รูปร่างกายที่มีอยู่นี้ จะห้ามไม่ให้แก่ห้ามได้ไหม ห้ามไม่ให้มีการเจ็บไข้ได้ป่วยและห้ามไม่ให้ตาย จะห้ามได้ไหม ต้องใช้หลักความเพียรพยายามใช้ปัญญาสอนใจอยู่บ่อยๆ และสอนให้เข้าไปตามหลักความเป็นจริงทั้งหมด ให้เป็นไปตามไตรลักษณ์ คือ อนิจจัง ความไม่เที่ยง ทุกขัง ความเป็นทุกข์ของกายและใจ อนัตตา ในที่สุดแล้วร่างกายนี้ก็ต้องถูกเผา จะเหลือเพียงกระดูก จะเอากระดูกนั้นมาเสกสรรปั้นตัวให้เป็นสัตว์เป็นคนขึ้นมาอีกไม่ได้เลย กระดูกนั้นก็จะเป็นธาตุอยู่กับโลกนี้ นี่คืออนัตตา คือสิ่งที่สูญเปล่าจากตัวเรา

ฉะนั้น หลักความเพียร ต้องเพียรอยู่ในหลักของสมถะ และหลักของวิปัสสนาเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการปฏิบัติ มิใช่จะทำสมาธิให้จิตมีความสงบเพียงอย่างเดียว จะมีคำถามว่าปัญญาที่จะนำมาพิจารณานั้นมาจากไหน สุตมยปัญญา และจินตามยปัญญา ปัญญา ๒ ประเภทนี้มีอยู่ เป็นคู่กันมากับเราทุกๆ คน แต่เป็นปัญญาขั้นพื้นฐานแต่นำมาใช้ให้เป็นปัญญาในสัมมาทิฐิคือความเห็นชอบจริงตามหลักความเป็นจริงนี้ไป ปัญญาระดับนี้เองจะเป็นฐานให้แก่วิปัสสนาต่อไป ถ้าความเพียรนั้นถูกก็จะเป็นสัมมาวาจาโม ถ้าความเพียรนั้นผิดจะเป็น

มิจฉาวายาโมทันทิ

สัมมาสติ คือความระลึกชอบ นี้ก็มีนักปฏิบัติได้พูดกันใน เรื่องของสติอยู่มาก คำว่าสติ ความระลึกชอบนี้ เป็นหลักสำคัญ อยู่มากทีเดียว ครูอาจารย์ทุกท่านสอนหลักภavanaปฏิบัติมี การเน้นหนักของเรื่องสตินี้เป็นอย่างมาก เพราะสติเป็นคู่ของใจ โดยตรง ถ้าสติไม่ดีไม่เข้มแข็งแล้ว ใจก็จะคิดเถลไถลไปไม่มี ขอบเขต ไม่มีจุดยืนที่มั่นคง ถ้าสติไม่ดี ใจตั้งไว้ไม่อยู่ จะทำให้ การภavanaปฏิบัติหมดกำลังลงไปได้ง่าย

ก่อนจะอธิบายในเรื่องของสติต่อไป ขอทำความเข้าใจกับ นักปฏิบัติในเรื่องของสติดังนี้ คำว่าสตินั้นเป็นกำลังที่สำคัญใน การปฏิบัติภavana หลักภavanานั้นมี ๒ อูบาย

๑) สมถภavana

๒) วิปัสสนาภavana

หลักภavanaทั้งสองนี้ มีสติเป็นตัวเข้าไปสนับสนุนให้ หลักภavanaได้มีกำลัง มีความหนักแน่นไม่เอนเอียง

คำว่าสมถภavana ก็คือหลักการทำสมาธินั่นเอง การทำ สมาธิก็มีสติเป็นตัวควบคุม จึงเรียกว่า สติ สมาธิ วิปัสสนา ภavana ก็ใช้สติเป็นตัวเข้าสนับสนุนเช่นกัน

วิปัสสนา หมายถึงปัญญา จึงเรียกว่าสติปัญญา ฉะนั้น สติจึงเป็นกำลังให้แก่สมาธิ เป็นกำลังให้แก่ปัญญา สติจึงมีความสำคัญ จะเป็นงานทางโลกหรืองานในทางธรรม สติต้องมีความเกี่ยวข้องทั้งหมด

สติความระลึกชอบนั้นคือระลึกที่จะออกจากกามคุณ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ หรือกิเลสกาม คือความรัก ความใคร่ ความกำหนัดยินดี ให้มีความระลึกอยู่เสมอว่า กามคุณห้าก็ดี กิเลสกามก็ดี ทั้งหมดนี้เป็นบ่อเกิดแห่งความทุกข์ ระลึกถึงทุกข์ โทษภัยที่ใจมีความลุ่มหลงกับสิ่งเหล่านี้อยู่ ว่าทุกข์เป็นอย่างนี้ โทษเป็นอย่างนี้ ภัยเป็นอย่างนี้ ให้มีสติระลึกอยู่บ่อยๆ ใจก็จะค่อยอ่อนตัว ไม่กล้าที่จะออกไปสู้รบชกกัดต่อสิ่งเหล่านี้

ในยุคปัจจุบันนี้ ส่วนใหญ่นักปฏิบัติภาวนาทั้งหลายจะใช้สติเป็นคู่กันกับการทำสมาธิเป็นหลัก แต่ละแห่งแต่ละสำนัก ส่วนมากจะทำกันแบบนี้ จะทำกันอย่างนั้นไม่ต้องอธิบาย เพราะทำกันอยู่แล้ว การทำอย่างนี้ก็ถูกต้อง แต่ยังไม่สมบูรณ์ในการปฏิบัติ คือขาดเรื่องสติปัญญาไป ฉะนั้น จงมาฝึกภาวนาในอุบายของสติปัญญาเอาไว้บ้าง ถ้าทำในอุบายสติสมาธิเพียงอย่างเดียว ถ้าสมาธิเปลี่ยนเป็นมิจฉาสมาธิ สติก็จะเปลี่ยนเป็น

มิจฉาสติโดยไม่รู้ตัว ฉะนั้น จงมาฝึกในอุบายภาวนาในสติปัญญา
เอาไว้บ้าง

ปัญญาของเรานั้นมีอยู่ แต่ชอบคิดไปในทางโลก ฉะนั้น
สติจึงมาควบคุมปัญญาให้ทันต่อเหตุการณ์ ให้มีสติระลึก
เท่าทันเรื่องความคิดของใจอยู่เป็นประจำ คำว่าความคิด
เป็นศัพท์ทางโลกพูดกัน คำว่าปัญญาเป็นศัพท์ของธรรมะ
ศัพท์ทั้งสองนี้มีความหมายเหมือนกัน ออกมาจากใจที่เดียวกัน
เหมือนกับคำว่ารับประทานอาหารกับคำว่ากินอาหาร ความหมาย
ก็คือเอาลงที่ท้องแห่งเดียวกัน จะว่าปัญญาคือความรอบรู้ให้
ชัดเจน จะว่าคิดก็คือคิดให้เข้าใจ คิดมีเหตุผลให้รอบคอบ ฉะนั้น
สติเป็นหน้าที่ระลึกได้เท่าทันในความคิดของใจ ใจคิดผิดก็รู้
เท่าทัน ใจคิดถูกก็รู้เท่าทัน นี่คือน้ำที่ของสติ

เพียงสติอย่างเดียวจะเอาไปละถอนปล่อยวางอะไรไม่
ได้ เหมือนกันกับมิดที่ลับให้คมแล้ววางเอาไว้ จะไม่ได้ประโยชน์
กับมิดนั้นเลย เมื่อเราเอามิดนั้นมาประกอบในการทำงานสับฟัน
ในสิ่งต่างๆ มิดนั้นจึงจะมีประโยชน์แก่เรา นี่ฉันใด สติก็มีลักษณะ
ฉนั้น ฉนั้น สติมีหน้าที่ระลึก เราก็ฝึกความระลึกอยู่เสมอ
แต่ให้ระลึกหาช่องทางที่จะออกจากกามให้เหมือนกับนกที่ที่อยู่

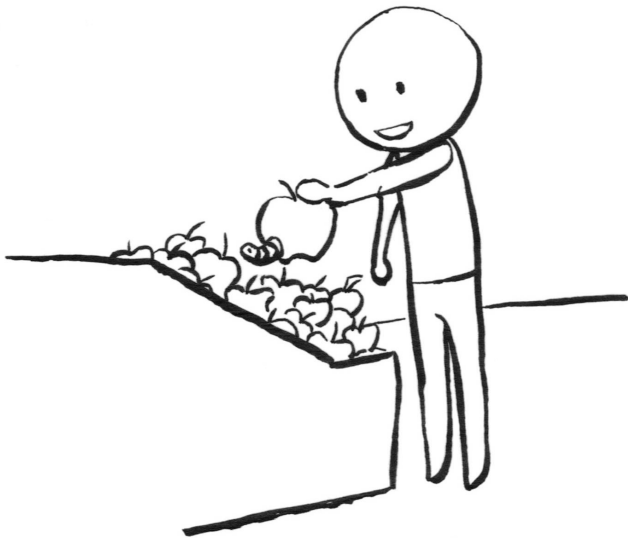
ในทรงขัง แต่ละวันมันจะใช้จะงอยปากสับตากรวงวันละหลายๆ ครั้ง เพื่อหาช่องทางออกหนีไป เมื่อโชคดีสับตากรวงถูกช่องก็จะบินออกหนีไปทันที หรือเหมือนสัตว์อื่นๆ ที่ถูกคุมขัง เมื่อได้ช่องว่างก็จะกระโดดหนีไป นี่ฉันใด สติความระลึกได้ก็ให้ระลึกรู้อยู่ในสิ่งที่ไม่เที่ยง ระลึกรู้อยู่ในความเป็นทุกข์ และระลึกรู้ยู่ที่ว่าร่างกายนี้ไม่นานก็จะสูญจากตัวตนนี้ไป หรือระลึกรู้สิ่งอื่นๆ มากกว่านี้ ขอมอบให้หนักปฏิบัติระลึกเองก็แล้วกัน เพื่อความชำนาญของสติเราเอง ไม่นานก็จะเป็นผู้มีสติที่มั่นคง

สัมมาสมาธิ หลักการทำสมาธินั้นก็ไม่แตกต่างกันกับพวกเราทั้งหลายภาวนากันอยู่ทุกวันนี้ เพราะการทำสมาธิก็เพื่อเป็นอุบายให้ใจได้รับความสงบ ส่วนคำบริกรรมนั้นใครมีความถนัดในคำบริกรรมใด ก็ให้ใช้ในคำบริกรรมนั้นไป ข้อสำคัญขอให้ใจมีความสงบก็ใช้ได้ เมื่อจิตมีความสงบแล้วจะมีคุณค่าเท่ากัน แต่มีตัวแปรที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นักปฏิบัติภาวนายังไม่เข้าใจ นั่นคือความเห็น ถ้าความเห็นได้แก้ไขให้เป็นสัมมาทิฎฐิความเห็นชอบแล้ว การทำสมาธิก็จะเป็นสัมมาสมาธิ คือความตั้งใจมั่นอย่างชอบธรรม

ถ้าความเห็นเดิมยังไม่ได้แก้ไข ยังมีความเข้าใจผิด มี

ความเห็นผิดในหลักความเป็นจริงอยู่ ก็รีบร้อนทำสมาธิไปก่อนเสีย จิตก็จะสงบได้ แต่สมาธินั้นก็จะกลายเป็นมิจฉาสมาธิ คือเกิดความเข้าใจผิดความเห็นผิดในหลักสัจธรรมโดยไม่รู้ตัว

ฉะนั้น หลักการทำสมาธิเป็นอุบายวิธีที่บอบบางมาก ต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ถ้าหากผิดพลาดเมื่อไรจะกลายเป็นมิจฉาสมาธิที่มีความเห็นผิดขึ้นทันที จึงยากที่จะแก้ไข ผู้ที่เป็นมิจฉาสมาธินั้นหารู้ตัวไม่ จะมีความเข้าใจว่าการภาวนาของตัวเองมีความถูกต้องทั้งหมด ถึงจะมีท่านผู้รู้ตักเตือนว่าการภาวนาเราผิดไปอย่างนี้ๆ แทนที่จะเกิดความสำนึกตัวในการปฏิบัติของตน ก็ยิ่งจะเกิดความไม่พอใจกับผู้ที่ไม่สรรเสริญตนทันที ผู้ที่เป็นมิจฉาสมาธินี้จะมีมานะทิฎฐิสูงมาก ใครจะมาตักเตือนบอกกล่าวว่าแนวทางที่เราทำอยู่นั้นผิดไม่ได้เลย การถือตนถือตัวว่าเราภาวนาดีอย่างนี้นั้นไม่ใช่เลย นี่ถือเป็นสัญญาวิปลาส ถ้าเป็นมากกว่านี้ จะทำให้เสียจริตผิดกับคนธรรมดาทั่วไปทันที หรือเรียกว่าบ้ากรรมฐานแตกนั่นเอง

วิปัสสนูปกิเลส

จากนี้ไปจะได้อธิบายเรื่องวิปัสสนูปกิเลส ๑๐ อย่าง เพื่อให้ให้นักปฏิบัติได้เข้าใจเอาไว้สำหรับป้องกันตัว วิปัสสนูปกิเลสนี้เกิดขึ้นจากมิจฉาทิฏฐิที่มีความเห็นผิดในส่วนลึกของใจยังไม่ได้แก้ไข เมื่อทำสมาธิให้ใจมีความสงบแล้ว ความเห็นผิดนี้ก็แสดงกิริยาออกมาจากใจ ลักษณะของวิปัสสนูปกิเลสนี้มีความหมายใกล้เคียงกับวิปัสสนามาก ผู้ที่ไม่เข้าใจก็จะเกิดความมั่นหมายว่าเป็นวิปัสสนาไป แม้ผู้อื่นที่ไม่เข้าใจในเรื่องนี้ก็รู้ได้ยาก ไม่ทราบว่าเป็นของจริงหรือของปลอม เพราะกิริยามารยาท ความเคลื่อนไหวทางกายและวาจามีความสำรวมดีมาก ตลอดจนความเพียรก็โดดเด่นน่าเชื่อถือ การอธิบายธรรมะในทางปฏิบัติแล้วมีห้วงละเอียดย่อนและโลดโผน การวิจัยวิเคราะห์ในหมวดธรรมต่างๆ

ได้อย่างชัดเจน ถ้าผู้ได้รับฟังไม่เข้าใจในเรื่องนี้ ก็จะรับรองว่า ถูกต้องและส่งเสริมกันต่อไป ดังจะอธิบายในวิปัสสนูปกิเลส ดังนี้ ขอให้นักภาวนาปฏิบัติทั้งหลายได้มีความระวังตัว

๑. โอกาส ความสว่าง ความสว่างนี้จะเกิดขึ้นจากการทำสมาธิ เมื่อจิตมีความสงบแล้วจะปรากฏแห่งแสงสว่างขึ้น แสงสว่างนั้นจะมีความนุ่มนวลลักษณะไม่เหมือนกัน บางครั้งก็เป็นแสงสว่างพุ่งออกไปเหมือนแสงไฟฉาย บางครั้งเป็นวงแคบ บางครั้งเป็นวงกว้าง และเป็นในลักษณะหลายอย่างที่แตกต่างกัน แต่ก็เป็นโอกาสความสว่างทั้งหมด เมื่อทำสมาธิมีลักษณะนี้เกิดขึ้น ถ้าผู้ไม่เข้าใจก็จะเกิดความเชื่อไปว่านี่เป็นแสงธรรมที่เกิดขึ้นที่ใจเราแล้ว หรือเข้าใจว่าเป็นปัญญาได้เกิดขึ้นกับเราแล้ว หรือเข้าใจว่าตรงกับภาชิตบพหนึ่งคือ “นตถิ ปญญา สมาอาภา แสงสว่างอื่นใดเสมอด้วยปัญญาไม่มี” ก็เลยเข้าใจเอาเองว่าสิ่งที่เกิดความสว่างอย่างนี้เป็นตัวปัญญาไป ก็เลยเข้าใจว่าปัญญาได้เกิดขึ้นกับเรา จะมีความพอใจยินดีอยู่กับความสว่างนั้น ถ้าวันใดนั่งสมาธิไม่มีแสงสว่างอย่างนี้เกิดขึ้น จะนั่งต่อไปไม่ได้เลย จึงขอเตือนแก่นักปฏิบัติว่า เมื่อมีแสงสว่างลักษณะอย่างนี้เกิดขึ้นแก่เรา ก็ให้มันเกิดไป อย่าไปสนใจว่าเป็นแสงธรรมแสงปัญญาแต่

อย่างใด นั้นเป็นสังขารจิต อากาการของจิต ที่เป็นมารหลอกใจ ให้เราหลงเท่านั้น ถ้ามีความพอใจยินดีกับแสงสว่างนี้อยู่ ก็เริ่มจะเข้าสู่วิปัสสนูปกิเลสทันที

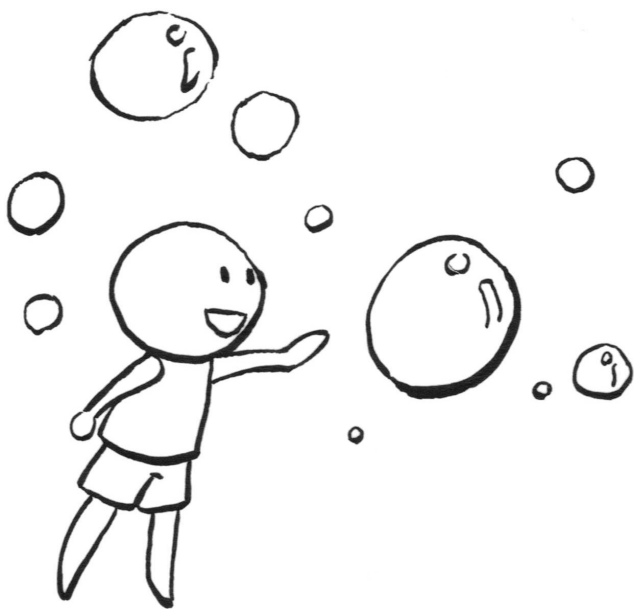
๒. ปีติ ความเอิบอímใจ เบิกบานใจ จะยืน เดิน นั่ง นอน ก็จะมี ความเอิบอímใจตลอดทั้งวันทั้งคืน มีความอímอímแจ่มใส เพลิดเพลินอยู่กับความปีตินี้อยู่ตลอดเวลา จะไม่กินข้าวกินน้ำ ทั้งวันทั้งคืนก็ไม่มี ความอยากความหิว หรือเป็นลักษณะขนพองสยองเกล้า น้ำตาไหลในบางขณะ ผู้มีความปีติในลักษณะอย่างนี้เกิดขึ้น จะมีความรู้สึกว่าสบายใจเบิกบานใจเป็นอย่างมากทีเดียว อยากให้ลักษณะอย่างนี้มีอยู่กับตัวตลอดไป และเข้าใจว่าเป็นคุณธรรมที่เกิดขึ้นกับตน และเป็นผลของการปฏิบัติอย่างแท้จริง ถ้าหากนักภาวนาเป็นไปในลักษณะอย่างนี้ ให้มีความรู้เท่าทันว่าไม่ใช่ความจริงของธรรมะ เมื่อเกิดขึ้นได้มันก็ต้องเสื่อมไปได้ อย่าไปดีใจพอใจกับเรื่องนี้เลย

๓. ปัสสัทธิ เกิดความสงบกายสงบใจเป็นอย่างมาก ใจไม่คิดวอกแวกออกไปสู่ภายนอกเหมือนที่เคยเป็นมา ใจมีความสงบเยือกเย็น ไม่ร้อนไม่หนาวไปตามอากาศที่เปลี่ยนแปลง แต่อย่างใด เพราะใจไม่รับเอาความร้อนความหนาว มีแต่

ความสงบใจ เหมือนไม่มีอะไรจะก่อให้เกิดทุกข์ได้ ถึงตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ได้สัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อยู่ก็ตาม ความผูกพัน ความยินดี จะไม่มีอารมณ์เหล่านี้เกิดขึ้นที่ใจ จะยินดี นิ่ง นอน อยู่ที่ไหน ใจก็มีความสงบแน่วแน่อยู่ทั้งวันทั้งคืน ความพอใจความยินดีในความสงบนี้อยากให้มีตลอดไป ในขณะที่ใจมีความสงบอยู่อย่างนี้ เหมือนกับว่า กิเลสตัณหา ความรัก ความใคร่ ความพอใจในกามคุณ ไม่มีในใจเลย อาจเข้าใจว่า กิเลสตัณหาได้หมดไปจากใจแล้วก็ไปได้ หรืออาจเข้าใจว่า เราได้บรรลุมรรคผลขั้นใดขั้นหนึ่งไปแล้ว ถ้านักปฏิบัติเป็นไปในลักษณะนี้ก็อย่าตื่นเต้น อย่าเข้าใจผิดว่าคุณธรรมได้เกิดขึ้นกับเรา นี่เป็นเพียงอาการของจิตที่เกิดขึ้นจากความสงบเท่านั้น

๔. สุขะ มีความสุขกาย มีความสุขใจเป็นอย่างยิ่ง ไม่มีความสุขใดในโลกเสมอเหมือน ชีวิตที่เกิดมาพึงได้พบเห็นอยู่ในขณะนี้เอง ความติดใจ ความสุขใจ ความดีใจ อยากจะร้องตะโกนให้คนทั้งโลกได้ยินว่าข้าพเจ้าได้พบความสุขอย่างแท้จริงแล้ว จะเดินก็เป็นสุข จะนั่งก็เป็นสุข จะยืนก็เป็นสุข จะนอนก็เป็นสุข จะอยู่ที่ไหนก็มีแต่ความสุขทั้งวันทั้งคืน อยากจะให้ความสุขอย่างนี้มีอยู่กับเราตลอดไป ดังภาษิตว่า “ความสุขอื่นยิ่งกว่า

ความสงบไม่มี” ความสุขนี้ไม่เหมือนกับความสุขในทางโลกแต่อย่างใด ฉะนั้น นักปฏิบัติจึงมีความพอใจในความสุขนี้เป็นอย่างมาก อยากให้ความสุขอย่างนี้มีอยู่กับใจตลอดไปไม่เสื่อมคลาย เมื่อนักปฏิบัติเป็นอย่างนี้ก็อย่าให้เกิดความหลงอยู่กับความสุขนี้เลย อีกไม่นานความสุขนี้ก็เสื่อมจากใจไปเท่านั้นเอง เพราะความสุขนี้เจือด้วยสังขาร อีกไม่นานก็เสื่อมไป

๕. ญาณะ มีญาณรู้เกิดขึ้นที่ใจ บางครั้งก็เป็นความรู้เกี่ยวกับทางโลก บางครั้งก็เป็นความรู้ในทางธรรมในหมวดต่างๆ บางครั้งก็เข้าใจในธรรมหมวดนั้นๆ บางครั้งไม่รู้เลยต้องไปหาถามคนนั้น ถามคนนี้ จึงรู้ได้ ถ้าธรรมะที่ตรงกับตำราที่เคยศึกษามา หรือธรรมะที่ได้ยินจากครูอาจารย์เคยสอนมาแล้ว เมื่อเกิดความรู้ตรงตามนั้น ก็จะเกิดความมั่นใจว่าธรรมะที่เกิดขึ้นกับเราเป็นหลักความจริงตรงตามที่ได้ศึกษามา

บางครั้งก็เป็นความรู้เกิดขึ้นในทางโลก เช่น รู้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ จะเป็นอย่างไรๆ เมื่อไม่นานนักก็มีเหตุการณ์เกิดขึ้นตามที่เราอย่างนี้จริงๆ สิ่งทั้งหมดนี้จะทำให้เกิดความมั่นใจในตัวเองสูงมาก จึงเกิดความมั่นใจว่า คุณธรรม ปัญญาธรรม ได้เกิดขึ้นกับเราแล้ว เมื่ออยากรู้ในสิ่งใด ก็กำหนดถามใจตัวเองแล้วก็มี

ความรู้ตบขึ้นมาที่ใจ ญาณรู้นี้ ถ้าแรงความเพียรมากขึ้นเท่าไร ก็จะเกิดญาณรู้ชัดเจนมากขึ้น เมื่อญาณรู้เกิดขึ้น ใครผู้นั้นจะชอบ พุดชอบถามในความรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวเองอยู่เสมอ คำพุดคำถาม นั้นเป็นลักษณะข่มผู้อื่นไปในตัว และพุดด้วยความจริงจังมาก แต่ก็มีคามเยอหยิ่งอวดดีไปในตัว อยากลองภูมิจากผู้อื่นว่าจะ รู้ธรรมอย่างนี้เหมือนเราหรือไม่ ถ้าผู้อื่นไม่รู้ก็จะพุดอวดธรรมะ นั้นๆ ให้ฟัง พุดในลักษณะให้เขาสยบยอมรับความรู้ของตัวเอง

ญาณรู้นี้ ถ้าเกิดขึ้นกับนักเทศน์นักคุยแล้ว จะมีความโดดเด่นในการแสดงธรรมอาจหาญมาก ในขณะที่แสดงธรรมอยู่ก็จะมี ความรู้นี้ผุดขึ้นๆ เป็นระยะๆ แทบจะพุดออกมาเป็นเสียงไม่ทัน ลีลาการแสดงธรรมนั้นน่าเชื่อถือ และพุดไม่รู้จักจบด้วย ถ้าผู้เป็น ในลักษณะญาณรู้นี้เหมือนกัน จะคุยกันที่วันก็คืนก็ไม่จบ บางคน จึงพยากรณ์ตัวเองว่าได้บรรลุธรรมไปแล้วก็มี นี่ก็ขอฝากกับ นักปฏิบัติทั้งหลายเอาไว้ เมื่อเกิดญาณรู้ในลักษณะอย่างนี้ขึ้น ก็อย่าลืมหักตัว นี่เป็นเพียงสังขาร เป็นญาณรู้เกิดขึ้นเท่านั้นเอง

๖. อธิโมกข์ คือน้อมใจเชื่อในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดว่าเป็น ความจริง เริ่มมีความเชื่อมั่นจากโอภาส ความสว่างมาแล้ว จาก นั้นก็มาเชื่อปิติ ที่มีความเอิบอิมใจตัวเอง แล้วก็มาเชื่อปัสสัทธิ

คือความสงบสัจใจตัวเอง แล้วก็มาเชื่อในสุขะ คือความสุขที่เกิดขึ้นจากใจตัวเอง แล้วก็มาเชื่อในญาณะ คือความรู้ที่เกิดขึ้นทางใจ เมื่อมีญาณรู้เกิดขึ้นอย่างนี้ จะมีความเชื่อมั่นในส่วนลึกของใจอย่างฝังแน่นทีเดียว และเชื่อมั่นว่าสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดเป็นแนวทางที่ถูกต้อง การน้อมใจเชื่ออย่างนี้เป็น**ความเชื่อที่ขาดเหตุผล** จึงเรียกว่า **ศรัทธาญาณวิปยุต** คือความเชื่ออย่างงมงาย **ไม่มีความฉลาดรอบรู้ทางปัญญาเลย**

คำว่าความเชื่อมิใช่ว่าจะเชื่ออะไรทั้งหมด ให้เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อเท่านั้น ก่อนจะเชื่อในสิ่งใดต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้รอบคอบรอบรู้ด้วยเหตุด้วยผล จึงเรียกว่า **ศรัทธาญาณสัมปยุต** คือเชื่ออย่างมีความฉลาดทางสติปัญญา จึงขอเตือนนักภาวนาไว้ว่า อะไรจะเกิดขึ้นจากการทำสมาธิ อย่าเพิ่งน้อมใจเชื่อว่าเป็นของจริงทั้งหมด การปักใจเชื่อเร็วเกินไปจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้ง่าย ถ้าผิดพลาดไปแล้วก็ยากที่จะแก้ไข ก็จะกลายเป็นมิจฉาทิฎฐิ มีความเห็นผิดจนตลอดวันตาย

๗. **ปักคาหะ** มีความเพียรที่เข้มแข็งดีมาก จะเดินจงกรม นั่งสมาธิ มีความขยันหมั่นเพียรเป็นพิเศษ เป็นผู้มีความตั้งใจจริงจัง ในการปฏิบัติ เป็นผู้ไม่ประมาท จะปรารภความเพียรอยู่

ตลอดเวลา มีความขยันอดทนเพื่อมรรคผลนิพพานเป็นที่ตั้ง จะ ยืน จะเดิน จะนั่ง จะนอนในที่ไหน อยู่อย่างไร ใจจะมีความมั่นคง แน่วแน่อยู่กับความเพียรไม่ลดละ มีปณิธานตั้งใจไว้ในใจว่า “ความเพียรอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” ความเพียรของผู้ เป็นวิปัสสนูปกิเลสนี้ จะเน้นหนักในการทำสมาธิอย่างจริงจัง ที่เดียว จะเดินจงกรมก็เดินกำหนดจิตให้เป็นสมาธิ จะนั่งก็กำหนด จิตนึกคำบริกรรมให้เป็นสมาธิ จะยืนจะนอนก็เพื่อความสงบใน สมาธิอยู่ตลอดเวลา จะปรารภความเพียรในอิริยาบถใด ก็เป็น ไปในสมาธิเพียงอย่างเดียว มีความเข้าใจว่าการใช้ปัญญา พิจารณานั้นจะทำให้จิตเกิดความฟุ้งซ่าน ไม่มีความสงบตั้งมั่น ไม่เป็นเอกัคคตารมณ์ ฉะนั้น จึงทำสมาธิให้จิตเป็นหนึ่งอยู่ ตลอดเวลา ความเพียรในลักษณะอย่างนี้จะเป็นกำลังหนุนให้ วิปัสสนูปกิเลสข้ออื่นๆ ที่กล่าวมาแล้วนั้นได้เกิดความเด่นชัด มากขึ้น หลงว่าเป็นความจริงโดยไม่รู้ตัว จึงได้น้อมใจปักใจ เชื้ออย่างฝังใจอย่างแนบแน่นทีเดียว

๘. อุปุฏฐาน มีสติระลึกได้อย่างชัดเจนมาก จะระลึกใน คำบริกรรมทำสมาธิด้วยอุบายใด สติก็จะระลึกในคำบริกรรมนั้น ไม่ให้ผลอ ถ้ากำหนดในอานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้า

กำหนดลมหายใจออก ก็มีสติระลึก รู้อยู่กับลมหายใจเข้าออกไม่
ให้เผลอ ลมหายใจจะเข้ายาวออกยาวก็รู้ ลมหายใจเข้าสั้นออก
สั้นก็รู้ ลมหายใจเข้ายาวออกสั้นก็รู้ ลมหายใจเข้าสั้นออกยาวก็รู้
ลมหายใจหายบก็รู้ ลมหายใจละเอียดก็รู้ จะปรารถนาความเพียร
ด้วยอุบายใด สติก็จะอยู่กับความเพียรนั้นๆ อยู่ตลอดเวลา
จะยกขาก้าวขาอย่างไรจะมีสติระลึกได้ทันตามก้าวขาทุกครั้งไป
จะคู้แขนเหยียดแขน มองซ้ายแลขวา สติก็จะระลึกได้ใน
ความเคลื่อนไหวของกายทุกส่วนไป คำพูดออกมาอย่างไร
พูดเรื่องอะไร สติก็มีความระลึกได้ในคำพูดของตัวเองทุกครั้งไป
แม้แต่จิตมีความนึกคิดอย่างไร สติก็มีความระลึกได้ใน
ความนึกคิดของตัวเองอยู่เสมอ นักปฏิบัติอาจมีความสงสัยอยู่
ว่า ทำไมไม่มีสติดีถึงขนาดนี้จึงเป็นวิปัสสนูปกิเลสได้ ตอบสติดีก็
จริง แต่ดีในปลายเหตุ ความผิดเดิมที่เป็นมิจฉาภิภูมิจิต্তิ ความเห็นผิด
ความเข้าใจผิดที่ฝังลึกอยู่ในหัวใจมาก่อนยังไม่ได้แก้ไข เหมือน
ขูดยาพิษยังไม่ได้ล้าง จะเอายาดีๆ อะไรรอกกลงไปในขูดยา
พิษนั้นแล้ว ยาที่ดีมีคุณภาพทั้งหมดนั้นก็ จะแปรเปลี่ยนไปตาม
ยาพิษนั้นทันที นี่ฉันทิ สติที่เป็นหลักสำคัญในการปฏิบัติ เมื่อ
เข้าไปปรวมอยู่กับมิจฉาภิภูมิจิต্তิความเห็นผิดเมื่อไร ก็จะกลายเป็น

มิจฉาสติ ระลึกผิดไปตามกันทั้งหมด ขอให้นักภาวนาปฏิบัติ
ทั้งหลายจงเข้าใจตามนี้เถิด

๙. อุเบกขา ความวางเฉยของใจ ความวางเฉยในที่นี้
มิใช่ที่จะวางเฉยไปเสียทั้งหมด ความเพียรเคยปฏิบัติมาอย่างไร
ก็จะปฏิบัติตามความเพียรอย่างนั้นไป เคยเดินจงกรมนั่งสมาธิ
มาอย่างไรก็ทำไปตามนั้น **ความวางเฉยเป็นอกิริยา มีอยู่เฉพาะ
ใจโดยตรง ส่วนกิริยาเคยทำทางกายมาอย่างไรและเคยพูด
อย่างไร ก็พูดไปตามปกติ** ส่วนใจที่เป็นอกิริยานั้นจะวางเฉย
เฉพาะใจเท่านั้น จะมีคนพูดคุ่ว่ากล่าว พูดส่อเสียดเปียดบัง
อย่างไร ใจก็วางเฉย หรือพูดยกยอสรรเสริญอย่างไร ใจก็ไม่ฟูไป
ตามคำพูดนั้นๆ จะสัมผัสกับรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่มี
ความน่ารัก น่าใคร่ น่าพอใจยินดี ใจก็ไม่เกิดอารมณ์ตามในสิ่งที่
เข้ามาสัมผัสนั้นเลย

อารมณ์แห่งความรัก อารมณ์แห่งความซัง อารมณ์ของ
ราคะตัณหา อารมณ์แห่งความใคร่ความยินดี ไม่มีในใจนี้เลย จะ
ยืน เดิน นั่ง นอน ในอิริยาบถใด ใจก็วางเฉย ไม่มีความกระตือรือร้น
ไปกับสิ่งใดๆ เพราะใจวางเฉยอยู่แล้ว ถึงจะมีความเพียรภาวนา
ปฏิบัติอยู่ ก็เป็นลักษณะเฉยๆ เช่นกัน ถึงจะมีสติก็มีเฉยๆ

ถ้านักปฏิบัติเป็นอุเบกขาอย่างนี้ การสำรวมกาย การสำรวมวาจา และการสำรวมใจ จะเยียมยอดทีเดียว จะเป็นความเคารพเชื่อถือนักผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก ถ้าอุเบกขาในวิปัสสนูนี้เกิดขึ้นกับผู้กำลังศึกษาอยู่ ผู้นั้นก็จะหมดอนาคตในการศึกษานี้ไปเลย เพราะไม่มีจิตใจเกิดความฝักใฝ่ในการศึกษานั้นเอง ถ้าเป็นลักษณะอย่างนี้ จะแก้ไขได้ยากมากหรือแก้ไขไม่ได้เลย นี่ก็เป็นเพราะพื้นฐานเดิมมีความเห็นผิดในมิจฉาปฏิญญิมาก่อน ผลจึงออกมาในลักษณะอย่างนี้ ฉะนั้น ขอให้ให้นักภาวนาปฏิบัติทั้งหลายต้องระวังสำรวมต่อไป

๑๐. นิกันติ จะเกิดความพอใจในสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดที่ผ่านมาแล้วว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องที่สุด ใครจะมาแก้ไขให้เป็นอย่างอื่นนั้นไม่ได้เลย นี่คือนิเวศนูปกิเลสตัวสุดท้าย ถ้าใครได้พบเห็นผู้ที่เป็นลักษณะอย่างนี้ จะช่วยชี้แนะแนวทางให้เขากลับใจได้เป็นสัมมาปฏิญญินั้นยากมาก เพราะแนวทางปฏิบัติของเขาเป็นมาอย่างนี้ ผลที่ได้รับก็ออกมาอย่างนี้ ความเชื่อถือ ความพอใจ ความยินดี ได้หยั่งรากฝังลึกในความรู้สึกอย่างนี้แล้ว จะไม่ยอมกลับใจอย่างแน่นอน จะมอบกายถวายชีวิตอุทิศตัวเองให้เป็นไปในลักษณะนี้จนตลอดวันตาย ไม่มีใครแล้วในยุคนี้จะ

แก้ได้ แต่ถ้าผู้นั้นเป็นเพียงข้อ ๑ ถึง ๔ ก็พอมีทางแก้ไขได้ แต่ถ้าเป็นข้อ ๕ ขึ้นไป ก็ยากที่จะแก้ไขหรือแก้ไขไม่ได้เลย เพราะผู้เป็นวิปัสสนูนี้มีมานะทิฎฐิสุงมาก มีความรู้เห็นเฉพาะตัว ใครจะไปพูดว่าผิดนั้นไม่ได้เลย ยกเว้นผู้มีนิสัยเคยเกี่ยวข้องกันมาในอดีตชาติเท่านั้นพอจะแก้ไขได้ ถ้าไม่อย่างนี้ เขาก็จะไม่เข้าใจในคำตักเตือนจากใครๆ ทั้งนั้น

ฉะนั้น นักภavanaปฏิบัติทั้งหลาย เมื่อท่านได้อ่านเรื่องของวิปัสสนูปกิเลสทั้ง ๑๐ ข้อนี้แล้ว ท่านจะมีความคิดเห็นเป็นอย่างไรนั้น ขอมอบให้ท่านได้พิจารณาตัดสินด้วยตนเอง ข้าพเจ้าเป็นเพียงชี้แนะแนวทางความผิดความถูกให้รับรู้เท่านั้น เพราะหลักการในการทำสมาธิมีมากมายในปัจจุบัน แต่ละสำนักแต่ละขรมก็มีหลักการวิธีทำสมาธิเป็นของตนเอง วิธีภavanaทำสมาธิแต่ละสำนักก็มีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อจิตมีความสงบเหมือนกัน การศึกษาแนวทางก็เป็นหมวดธรรมเล่มเดียวกัน แต่ว่าใครจะตีความหมายในหมวดธรรมนั้นๆ ไปอย่างไร ก็จะเป็นเรื่องของผู้นำ ถ้าผู้นำตีความหมายถูกก็นำมาสอนลูกศิษย์ให้ปฏิบัติถูกต้องไป ถ้าผู้นำตีความหมายในหมวดธรรมนั้นผิดก็จะนำมาสอนลูกศิษย์ให้ปฏิบัติผิดต่อไป

ในยุคปัจจุบันนี้มีความนิยมภาวนาทำสมาธิเป็นส่วนมาก การทำสมาธิขอให้เป็นการสัมมาสมาธิก็แล้วกัน เพราะสัมมาสมาธิเป็นแนวทางที่ถูกต้องที่สุด เป็นแนวทางที่จะให้เกิดเป็นวิปัสสนา ไม่เหมือนทำสมาธิแล้วกลายเป็นมิจฉาสมาธิ เพราะมิจฉาสมาธิจะทำให้เกิดเป็นวิปัสสนูปกิเลสขึ้นมาโดยไม่รู้ตัว

มิจฉาสมาธิ สัมมาสมาธิ มีความสงบได้เหมือนกัน แต่ความเห็นที่เกิดขึ้นจะไม่เหมือนกัน สัมมาสมาธิจะมีความเห็นเป็นไปในสายทางของพระอริยเจ้า มิจฉาสมาธิจะมีความเห็นผิดจากสายทางของพระอริยเจ้า ฉะนั้น ข้าพเจ้าได้เขียนเรื่องมิจฉาสมาธิที่เป็นสายทางให้เกิดเป็นวิปัสสนูปกิเลส ๑๐ อย่างนี้ไว้ เพื่อจะได้ศึกษาและสังเกตดูตัวเองว่าเป็นไปในวิปัสสนูปกิเลสนี้หรือไม่ ถ้าเป็นไปในลักษณะนี้เกิดขึ้นแก่เราก็ให้หยุดเอาไว้ เพื่อจะมาทำความเข้าใจในตัวเองเสียใหม่ หรือไปถามครูอาจารย์ผู้ที่มีความชำนาญในการทำสมาธิที่ถูกต้อง อย่าฝืนทำสมาธิที่ผิดให้มากไปกว่านี้ มันจะเกิดปัญหาตามมาทีหลัง เพราะวิปัสสนูปกิเลสเป็นผลเกิดขึ้นจากมิจฉาสมาธิ คือความตั้งใจไว้ผิด มิจฉาสมาธิเป็นผลเกิดขึ้นจากมิจฉาทิฐิคือความเห็นผิดเป็นต้นเหตุ เมื่อมีต้นเหตุเป็นฐานความเห็นผิดไว้แล้ว จะภาวนา

ปฏิบัติอย่างไรด้วยอุบายใดก็ตาม ก็จะภาวนาผิดไปทั้งหมด
ฉะนั้น ขอให้รักษากฎาปฏิบัติทั้งหลายจึงมีความรอบรู้ใน
การปฏิบัติของตน นับแต่บัดนี้เป็นต้นไป

บทส่งท้าย

พระพุทธเจ้าเริ่มประกาศศาสนา พระองค์ได้ตั้งหลัก
สัมมาทิฏฐิคือความเห็นชอบเป็นหลักสำคัญ เพราะเป็นหลักที่
จะให้เกิดความเปลี่ยนแปลงความเห็นของคน เพราะตามปกติ
แล้วคนเรามีความเห็นผิดประจำตัวอยู่แล้ว เช่น เห็นว่านี่เป็น
ตัวเรา นี่เป็นของของเรา รวมแล้วใจมีความเห็นผิดจากหลัก
ความเป็นจริงทั้งหมด พระองค์มีความฉลาดรอบรู้วิธีแก้ไข
ความเข้าใจผิดนี้ให้หมดไปได้ พระองค์จึงได้ตั้งหลักสัมมาทิฏฐิ
ความเห็นชอบตามหลักความจริงนี้ประกาศให้เราได้รู้ความจริง
เมื่อเรารู้ตามความจริงเมื่อไร เราก็จะละมิจฉาทิฏฐิที่เป็น
ความเห็นผิดเดิมออกไปจากใจได้ เราก็จะเข้าใจในหลัก
สัมมาทิฏฐิที่มีความรู้ความเห็นอย่างถูกต้องชอบธรรมเข้ามา

แทน เมื่อใจได้เป็นสัมมาทิฐิรู้ความเห็นถูกต้องแล้วอย่างนี้ ต่อไปจะภาวนาปฏิบัติอย่างไรจะถูกต้องทั้งหมด เพราะความเห็นที่ถูกต้องเป็นตัวกำหนดทิศทางตรงต่อมรรคผลนิพพานไว้แล้ว ในยุคปัจจุบันนี้ก็มีความเห็นผิดเหมือนกันกับครั้งพุทธกาล พระองค์ก็ได้วางหลักการแก้ไขความเห็นผิดเอาไว้ เพื่อให้แก้ไขตัวเองให้มีความเข้าใจตามหลักความเป็นจริงต่อไป

พระพุทธเจ้าได้วางหลักแก้ไขไว้ ๘ ประการ ที่เรียกว่า มรรคมืองค์ ๘ ถ้าเรียบเรียงตามลำดับของมรรค ๘ แล้ว จะออกมาเป็น ปัญญา ศีล สมาธิ แต่นักปราชญ์เจ้าทั้งหลายได้เรียบเรียงเป็น ไตรสิกขา ๓ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา การเรียบเรียงอย่างนี้ได้เหมือนกัน ถ้าผู้มีการศึกษาน้อยอาจจะเกิดความสับสน ไม่เข้าใจในการรักษาศีล ไม่เข้าใจในการทำสมาธิ ไม่เข้าใจในคำว่าปัญญา นักภาวนาส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่า เมื่อจิตมีความสงบเป็นสมาธิแล้วก็เกิดปัญญาผุดๆ ขึ้นเองไปไหนทำนองนั้น ข้าพเจ้าจะแยกปัญญาออกมาให้มีความเข้าใจดังนี้ ปัญญานั้นแบ่งออกเป็น ๓ ขั้นตอน

- ๑) สุตมยปัญญา
- ๒) จินตามยปัญญา

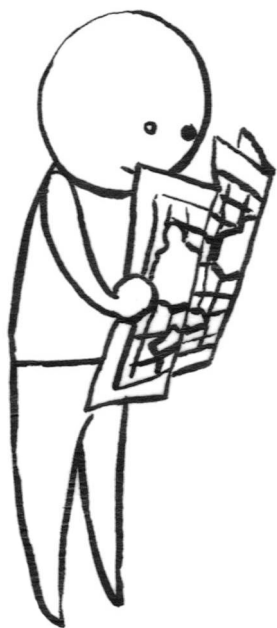
๓) ภาวนามยปัญญา

ส่วนภาวนามยปัญญานั้นยกไว้ก่อน จะยังไม่เกิดขึ้นได้ง่าย ตามที่เราเข้าใจ ให้เอาปัญญา ๒ หมวดขั้นต้น คือ สุตมยปัญญา และจินตามยปัญญา มาวางแนวทางปฏิบัติให้ถูกต้องก่อน เช่น สุตมยปัญญา คือปัญญาภาคการศึกษาในทางปริยัติ คือศึกษาในหมวดของศีล ศึกษาในหมวดของสมาธิ ให้รู้ให้เข้าใจในปริยัติ เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในหลักปริยัติดีแล้ว จึงใช้จินตามยปัญญา มาดำริพิจารณาตรึกตรอง ใคร่ครวญวิจยวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่าจะรักษาศีลให้มีความบริสุทธิ์ได้ด้วยวิธีใด วิธีการรักษาศีลด้วยอุบายต่างๆ ก็ได้อธิบายผ่านมาแล้ว จากนั้นก็มาศึกษาวิจยวิเคราะห์ในเรื่องการทำสมาธิว่าการทำสมาธิมีอุบายปฏิบัติอย่างไร เช่น ขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ มิจฉาสมาธิ สัมมาสมาธิ สมาธิทั้ง ๕ หมวดนี้ต่างกันอย่างไร มีฐานเกิดขึ้นจากอะไร ต้องใช้จินตามยปัญญานี้เป็นหลักวิจยให้เกิดความชัดเจนในสมาธิหมวดนั้นๆ ให้ถูกต้อง

ส่วนหลักมิจฉาสมาธิและสัมมาสมาธินี้สำคัญมาก ต้องใช้ปัญญาวิจยวิเคราะห์ให้ดี มีอะไรเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แก่สมาธิทั้งสองนี้ ก็จะต้องรู้ชัดทันที่ว่าความเห็นเป็นเหตุเป็นปัจจัย

ถ้าความเห็นผิดก็จะกลายเป็นมิจฉาสมาธิ ถ้าความเห็นถูกต้อง
จะเป็นสัมมาสมาธิ ให้ใช้ปัญญาวิจยวิเคราะห์ลงไปลึกๆ อีกว่า
ความเห็นชอบมาจากอะไร มาจากความจริงในสังขารม ถ้ามี
ความเห็นผิดไปจากหลักสังขารมเรียกว่ามิจฉาทิฏฐิแล้ว คือ
ความเห็นผิด ถ้ามีความเห็นผิดอยู่ในใจแล้ว จะเกิดความเห็นผิด
ไปตลอด เป็นมิจฉาสังกัปปो ความดำริผิดจากหลักสังขารม
มิจฉาวาจา คำพูดออกมาก็ผิด มิจฉากัมมันโต การงานที่ทำการก็ผิด
มิจฉาอาชีโว การเลี้ยงชีวิตก็ผิด มิจฉาวายาโม ความเพียรก็ผิด
มิจฉาสติ ความระลึกได้ของใจก็ผิด มิจฉาสมาธิ ความตั้งมั่นของ
ใจก็ผิด นี่เป็นสายทางแห่งมิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิด จนถึง
มิจฉาสมาธิ เมื่อเป็นมิจฉาสมาธิแล้ว ก็จะทำให้เป็นวิปัสสนูปกิเลส
๑๐ อย่างดังที่ได้อธิบายมาแล้ว นี่เป็นสายที่ผิดจากมรรคผลและ
ผิดแนวทางของพระอรหันต์ ขอนักปฏิบัติจงเข้าใจตามนี้ และ
หาวิธีป้องกันเสียแต่ต้นทาง

หลักสัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบตามหลักความเป็นจริง
นี่ เป็นสายทางของพระอรหันต์ที่ตรงต่อมรรคผลนิพพาน ถ้า
ตั้งหลัก สัมมาทิฏฐิ ความเห็นชอบเห็นจริงในสังขารมทั้งหลาย
ถูกต้องแล้ว ก็จะทำให้เป็น

สัมมาสังกัปปो ความดำริพิจารณาตริกตรองถูกต้องตามหลักความเป็นจริง

สัมมาวาจา รู้จักใช้คำพูดของตัวเองให้มีความชอบธรรมในหมู่คณะ

สัมมากัมมันโต รู้จักการทำงานอันไม่มีโทษให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม งานใดเป็นไปในทางสุจริต ต้องทำแต่งงานนั้นๆ

สัมมาอาชีโว มีความรอบรู้ในการเลี้ยงชีวิตในทางที่ชอบ

สัมมาวาโยโม มีความฉลาดรอบรู้ในความเพียรโดยชอบธรรม

สัมมาสติ มีความฉลาดรอบรู้ในหลักความจริง หรือระลึกในโทษของกามคุณ

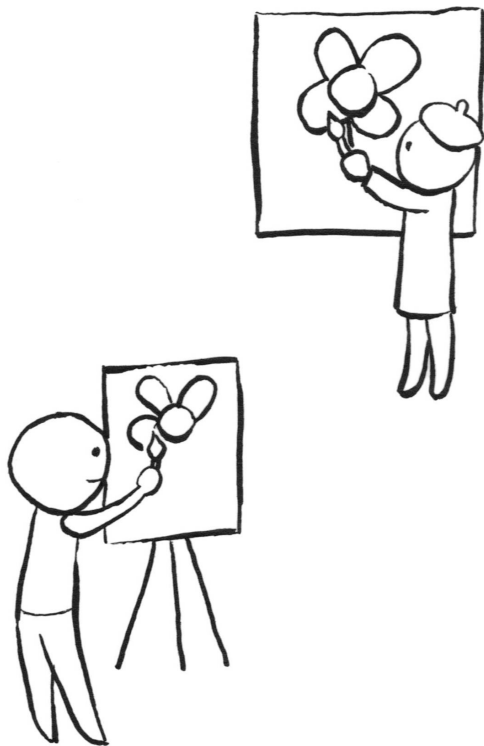
สัมมาสมาธิ มีความฉลาดรอบรู้ในความตั้งมั่นของจิต จิตมีความตั้งมั่นในสมาธิระดับไหน ก็ให้มีความรอบรู้ในสมาธิระดับนั้น เมื่อทำให้จิตมีความสงบในสมาธิละเอียดมากเท่าไร กำลังของสมาธิก็จะไปหนุนปัญญาความเห็นชอบ เห็นจริงตามหลักความเป็นจริงในสังขารมให้ชัดเจนมากขึ้น ถ้าปัญญาความเห็นชอบไม่มีมาก่อน กำลังของสมาธิจะหนุนปัญญาไม่ได้เลย

ฉะนั้น จึงตั้งหลักสัมมาทิฏฐิคือปัญญาความเห็นชอบนี้ไว้
อย่างมั่นคง แล้วเอากำล้างที่เกิดจากสมาธิมาหนุนปัญญาต่อไป
หลักการทำสมาธิทำเพื่อให้เกิดกำลังใจเท่านั้น มิใช่ให้เกิดปัญญา
ดังเราเข้าใจกันแต่อย่างใด เพราะปัญญาความเห็นชอบเรามีอยู่
แล้ว เพียงฝึกสมาธิความสงบไปหนุนปัญญาความเห็นชอบให้
เกิดความเห็นชอบยิ่งๆ ขึ้นไปเท่านั้น

นี้เรียกว่า **เจริญสมถกรรมฐาน** และ **เจริญวิปัสสนา
กรรมฐาน** เมื่อกรรมฐานทั้งสองมีความเจริญ มีความมั่นคง มี
ความสมบูรณ์ เป็นสัมมาทิฏฐิที่ชอบธรรมทั้งสองฝ่าย ไม่มี
มิฉชาติฏฐิความเห็นผิดอะไรมาแอบแฝง มีแต่สัมมาทิฏฐิ
สัมมาสมาธิล้วนๆ จึงจะเกิดปัญญาระดับสูงขึ้นไป เรียกว่า
ภาวนามยปัญญา ปัญญาระดับนี้เป็นปัญญาที่โดดเด่นมาก
เมื่อปัญญาระดับนี้เกิดขึ้นกับใครเมื่อไร ผู้นั้นจะรู้ทันทีว่าปัญญา
ได้เกิดขึ้นแก่เราแล้ว **ปัญญาระดับนี้ได้เกิดขึ้นแล้วกับใครจะ
ไม่มีการเสื่อม** เพราะเป็นปัญญาที่คมกล้าอาจหาญ เป็นปัญญา
ที่เกิดขึ้นเพื่อลบล้างอาสวกิเลสทั้งหลายให้หมดไปจากใจโดย
เฉพาะ ผู้ที่มีปัญญาระดับนี้เกิดขึ้นแล้ว ผู้นั้นจะเป็นปุถุชนอยู่ไม่
กี่ชั่วโม่ง ก็จะเป็นพระอริยเจ้าขึ้นมา ปัญญาระดับนี้นักปฏิบัติทั้ง

หลายมีความต้องการอยากให้เกิดขึ้นกับตัวเอง ส่วนหลักการ การปฏิบัติในสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐาน ถ้ายังไม่เข้าใจ ว่าอย่างไรเป็นสมถะ อย่างไรเป็นวิปัสสนา ใจยังเป็นมิจฉาจิตอยู่ จะให้ปัญญาระดับภาวนามยปัญญาที่เกิดขึ้นกับเราได้อย่างไร

นักปฏิบัติทั้งหลายควรศึกษาประวัติของพระอรียเจ้าให้ เข้าใจ เพื่อจะได้รู้ความแตกต่างกันกับการปฏิบัติของพวกเราเอา ไว้ ว่ามีความเป็นมาในครั้งพุทธกาลปฏิบัติอย่างไร ส่วนไหนที่ไม่ เหมือนกัน เราจะได้ปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้เราได้สังเกตดูว่าในครั้งพุทธกาลปฏิบัติกันอย่างไร ท่าน เหล่านั้นจึงได้บรรลุมรรคผลเป็นพระอรียเจ้าได้ง่าย ในครั้งนั้น เริ่มต้นอย่างไร มีอุบายธรรมที่นำมาปฏิบัติเหมือนพวกเราหรือไม่ อุบายธรรมหมวดใดที่ถูกต้องตรงกัน เราก็จะได้ตัดสินใจว่า ธรรมที่เราปฏิบัติอยู่ในขณะนี้ถูกต้องแล้ว ก็จะได้ทุ่มเท ความเพียรอย่างเต็มที่ หรืออุบายการปฏิบัติเราไม่ตรงกันกับ ครั้งพุทธกาล เราก็จะได้แก้ไขให้ถูกต้องต่อไป มิใช่ว่าจะหา คำแก้ตัวโยนไปให้บุญวาสนา มีหลายคนพูดว่า ในครั้งพุทธกาล เป็นผู้ที่ได้บำเพ็ญบุญกุศลมาเกิด เมื่อได้ฟังธรรมจากพระพุทเจ้า และพระอรียเจ้าทั้งหลาย จึงได้บรรลุมรรคผลนิพพาน นี่ก็เป็น

ส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งพวกเราได้มองข้ามไป นั่นคือสัมมาทิฐิ ปัญญาความเห็นชอบถูกต้องตามความเป็นจริงในหลักสัจธรรม ถึงผู้นั้นจะได้บำเพ็ญบุญบารมีมาแล้วก็ตาม ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้องตามแนวทางของพระอริยเจ้าแล้ว บุญบารมีก็ไม่ทำให้บรรลุมรรคผลนิพพานได้ เพราะช่องทางที่จะได้บรรลุเป็นพระอริยเจ้านั้นมีหลักใหญ่ๆ ๓ ประการ

๑. ผู้นั้นได้บำเพ็ญบุญบารมีมาแล้วในชาติก่อน
๒. อุบายการปฏิบัติถูกต้องตามแนวทางของพระอริยเจ้า
๓. มีความเพียรต่อเนื่องกันอยู่เสมอ

ถ้าผู้มีความสมบูรณ์ในองค์ประกอบ ๓ ประการนี้ ผู้นั้นจะได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าขั้นใดขั้นหนึ่งในชาตินี้ จะมีคำถามว่า จะรู้ได้อย่างไรว่าบุญบารมีเรามีมากน้อยหรือไม่มีเลย ตอบว่า ผู้จะรู้บุญวาสนาบารมีของผู้อื่นได้จะมีเฉพาะพระพุทธเจ้าองค์เดียวเท่านั้น บรรดาพระอริยเจ้าทั้งหลายหาไม่รู้ไม่ เพราะไม่มีญาณพิเศษหยั่งรู้บุญวาสนาบารมีของใครๆ แต่เมื่อท่านเป็นพระอริยเจ้าแล้ว พอจะรู้จักบุญวาสนาของตัวเองอยู่บ้าง สำหรับพวกเรายังเป็นปุถุชน ไม่ควรคิดกังวลในบุญบารมีเลย ทางที่ดีให้เราปฏิบัติให้ตรงตามหลักสัจธรรมก็แล้วกัน

ฉะนั้น ขอให้หนักปฏิบัติทั้งหลายได้เข้าใจในสัมมาทิฏฐิ คือปัญญาความเห็นชอบอย่างแท้จริง และให้รู้มิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิดเอาไว้ เพื่อจะได้ป้องกันการปฏิบัติไม่ให้ผิดพลาดได้ ถ้าไม่รู้จักสัมมาทิฏฐิและมิจฉาทิฏฐิ การปฏิบัติก็จะล้มลุกคลุกคลานไม่ก้าวหน้าแต่อย่างใด บางครั้งเจริญขึ้น บางครั้งเสื่อมลง จะเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดไป ถ้านักปฏิบัติท่านใดปฏิบัติให้เป็นไปในสัมมาทิฏฐิที่ถูกต้องแล้ว จะตัดขาดจากมิจฉาทิฏฐิ ความเห็นผิดออกไปจากใจได้อย่างสิ้นเชิง การปฏิบัตินั้นจะมุ่งตรงต่อมรรคผลนิพพาน ไม่มีการเสื่อมคลาย ถ้าบารมีพร้อมแล้ว ในชาตินี้จะได้เป็นนียตบุคคล คือผู้ที่ได้อย่างเข้าไปสู่กระแสพระนิพพาน หรือผู้มุ่งตรงต่อนิพพาน จะไม่เสื่อมกลับมาเป็นปุถุชนอีกต่อไป ถ้าบุญบารมียังไม่พร้อมในชาตินี้ ชาตินี้ไม่ช้านักก็จะได้บรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้าในศาสนาของพระพุทธเจ้าองค์ใดองค์หนึ่งแน่นอน

พระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ที่ผ่านไปแล้ว และพระพุทธเจ้าทุกๆ พระองค์ที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในอนาคต จะมีหลักคำสอนในสัมมาทิฏฐิ ปัญญาความเห็นชอบเห็นจริงในหลักสัจธรรมอย่างเดียวกัน หรืออุบายธรรมอื่นๆ ที่นำไปสู่ความพ้น

ทุกข์เหมือนกัน ผู้บรรลุธรรมเป็นพระอริยเจ้า ก็มีพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ เหมือนกัน

ฉะนั้น ผู้จะบรรลुเป็นพระอริยเจ้าได้ต้องมีความเห็นชอบ ในสัมมาทิฏฐิเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์ นับแต่ภูมิธรรมพระโสดาบัน ขึ้นไป แม้แต่ภูมิธรรมพระโสดาบันถึงจะมีสัมมาทิฏฐิเต็มร้อย เปอร์เซ็นต์ก็ตาม แต่ก็เต็มร้อยเปอร์เซ็นต์อย่างหยาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด ฉะนั้น พระโสดาบันจึงมี ๓ หมวดหมู่ แต่ละ หมวดหมู่ก็มีความละเอียดต่างกัน

๑. สัตตักขัตตอุปรมโสดาบัน ผู้ได้บรรลุธรรมเป็น พระโสดาบันระดับนี้ จะได้เกิดเป็นมนุษย์อีกไม่เกิน ๗ชาติเป็น อย่างมาก ก็จะได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ในพุทธศาสนา เข้าสู่พระนิพพาน

๒. โกลังโกลโสดาบัน ผู้ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ในระดับนี้ จะได้มาเกิดเป็นมนุษย์อีกไม่เกิน ๓ชาติเป็นอย่าง มาก ก็จะได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์เข้าสู่พระนิพพาน

๓. เอกพีชีโสดาบัน ผู้ได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบันใน ระดับนี้ จะได้เกิดมาเป็นมนุษย์อีกชาติเดียวเป็นชาติสุดท้าย ก็ จะได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์เข้าสู่พระนิพพาน พระอริยโสดาบัน

ที่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์นั้น ภูมิธรรมจะไม่เสื่อมและปิดอบายภูมิทั้ง ๔ ได้ ไม่มีการตกนรก เป็นเปรต เป็นสัตว์ดิรัจฉาน และเป็น อสุรกาย จะเลือกเกิดในตระกูลที่เป็นสัมมาทิฏฐิที่มีความฝึกฝน ในธรรมเท่านั้น

พระสกิทาคามี ก็ละกิเลสได้ ๓ อย่างเหมือนพระโสดาบัน เช่นกัน แต่กำจัดราคะ ความรักใคร่ และปฏิฆะ ความโกรธ ความน้อยใจให้อ่อนลงได้เพียงส่วนหยาบเท่านั้น เมื่อมรณะไป ในขณะที่ได้ภูมิธรรมนี้อยู่ ก็จะได้มาเกิดเป็นมนุษย์อีกชาติเดียว อันเป็นชาติสุดท้าย ก็จะได้บรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์เข้าสู่ พระนิพพาน

พระอนาคามี ผู้ได้บรรลุธรรมในระดับนี้จะละกิเลสได้ ๕ อย่างคือ

- ๑) สักกายทิฏฐิ
- ๒) วิจิกิจฉา
- ๓) สीलัพพตปรามาส
- ๔) กามราคะ
- ๕) ปฏิฆะ

ให้หมดไปจากใจอย่างสิ้นเชิง หรือเรียกว่าผู้ละสังโยชน์ ๕

นั่นเอง เมื่อมรณะไปในภูมิธรรมระดับนี้ จะได้ไปเกิดในพรหมโลก จะมีอายุยืนยาวนานทีเดียว แล้วก็จะได้นิพพานพรหม ไม่ได้มาเกิดเป็นมนุษย์อีกต่อไป เมื่อบรรลุดุจธรรมเป็นพระอนาคามี แล้วชีวิตยังมีอยู่ ก็จะได้เพียรปฏิบัติเพื่อละสังโยชน์เบื้องบน ๕ อย่าง อันเป็นกิเลสชั้นละเอียดต่อไปจนได้บรรลุดุจธรรมเป็นพระอรหันต์ สังโยชน์ ๕ อย่างมีดังนี้

- ๑) รูปราคะ
- ๒) อรูปราคะ
- ๓) มานะ (หมายถึง มานะ ๙)
- ๔) อุทัจจจะ
- ๕) อวิชชา

รายละเอียดมีอยู่ตามตำรา หากอ่านดูก็แล้วกัน

หลายๆ คนที่ถกเถียงกันในเรื่องอัฐิของพระอริยเจ้าชั้นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี ว่าอัฐิพระอริยเจ้าระดับนี้กลายเป็นพระธาตุได้เหมือนกันกับอัฐิธาตุของพระอรหันต์ หรืออธิษฐานให้เป็นพระธาตุได้ตามชอบใจ ที่จริงแล้วพระอริยเจ้าไม่มีความอยากในสิ่งเหล่านี้เพราะได้ผ่านไปแล้ว และพระอริยเจ้า ๓ ระดับนี้ยังมีกิเลสอย่างหยาบอย่างละเอียดอยู่ อัฐิทั้งหลายจะ

ไม่กลายเป็นพระธาตุโดยเด็ดขาด สมมติว่าถ้าเป็นไปได้ พระโศดาบัน
 ที่ได้มาเกิดตายอีก ๗ ชาติ แต่ละชาติ อัฐิก็จะกลายเป็นพระธาตุ
 ทุกชาติอย่างนั้นหรือ หรือพระสกิทาคามี พระอนาคามี ในชาติ
 ที่มีรณภาพนั้นยังมีเหลืออยู่ ยังไม่นับว่าเป็นธาตุที่บริสุทธิ์ได้อย่าง
 เต็มที่ อัฐิจะแปรเป็นพระธาตุไม่ได้เลย อัฐิที่แปรสภาพเป็น
 พระธาตุได้นั้นมีเฉพาะพระอรหันต์ผู้ตัดกิเลสขาดไปทั้งหมด
 จิตมีความหมดจดบริสุทธิ์อย่างเต็มที่ ไม่มีมลทินทั้งกายและใจ
 เมื่อท่านมรณภาพไป อัฐิก็จะแปรเป็นพระธาตุทั้งหมด แต่ช้าเร็ว
 ต่างกัน

ฉะนั้น อัฐิที่จะแปรเป็นพระธาตุจะเป็นเฉพาะพระอรหันต์
 เท่านั้น หรือเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ ถึงวิมุติหลุดพ้นเข้า
 สู่พระนิพพานไม่จำกัดกาลสมัย พระอรหันต์ในครั้งพุทธกาล และ
 พระอรหันต์หลังพุทธกาล ความบริสุทธิ์ในธรรมนั้นเท่าเทียมกัน
 ทั้งหมด ไม่ได้ผูกขาดว่าผู้นั้นเป็นพระ เป็นเณร เป็นภิกษุณี ตลอด
 ฆราวาสหญิงชาย ใครทำให้กิเลสตัดหาอวิชชาหลุดออกจากใจ
 ให้มีความบริสุทธิ์อย่างเต็มที่ได้อัฐิก็จะแปรเป็นพระธาตุเท่า
 เทียมกันทั้งหมด ขอนักปฏิบัติทั้งหลายจงเข้าใจตามนี้

ก่อนจะภาวนาปฏิบัติให้ถึงจุดนี้ได้ ต้องบากบั่นตัดกระแส

ของกิเลสตัณหาที่ใหญ่ด้วยสติปัญญาของตัวเองทั้งหมด เรียกว่าเป็นผู้มีสติปัญญาเฉพาะตัว ความฉลาดเฉียบแหลม ความสามารถ ความกล้าหาญ และความสมบูรณ์ด้วยวาสนา บารมี พร้อมทั้งอุบายวิธีแนวทางภาวนาปฏิบัติตรงต่อมรรคผล นิพพาน ดังพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในมรรค ๘ นั้นเอง ข้อแรก ก็ชัดเจนแล้วว่าความเห็นชอบเห็นจริงตามความเป็นจริง การดำริพิจารณาด้วยปัญญาในสังขธรรมใดก็ให้พิจารณาไปตาม ความเป็นจริงทั้งหมด จึงเรียกว่าปัญญาความรอบรู้ในสรรพสังขาร ทั้งหลาย ทั้งภายใน ภายนอก ไกล ใกล้ โกล ทยาบ ละเอียด เพื่อ ความชัดเจนมากขึ้น ต้องขยันทำสมาธิให้จิตมีความสงบอยู่บ่อยๆ แล้วน้อมจิตพิจารณาด้วยปัญญาให้เป็นไปตามหลักความจริง ที่เคยพิจารณามาแล้ว ใช้ปัญญาพิจารณาซ้ำๆ ซากๆ อย่า อ่างกาลอ่างเวลา ไม่ลดช่องว่างให้กิเลสตัณหาตั้งตัวได้ยิ่งดี มิใช่ว่าภาวนาแบบสุกเอาเผากินโดยไม่มีสมาธิที่ชัดเจน ไม่ว่าจะงานทางโลกหรืองานในการปฏิบัติในทางธรรม ถ้าขาด ความชัดเจนเพียงอย่างเดียวก็ยากที่จะสำเร็จได้

ความไม่ชัดเจนจะเป็นอุปสรรคในการทำงานทุกประเภท จะเกิดความไม่แน่ใจว่าอะไรผิดอะไรถูก จะจับต้นชนปลายเกิด

ความสับสนวุ่นวายไปหมด ถึงจะศึกษาเรียนรู้จากตำรามาก็ตาม ก็ยังไม่รู้จักสัดส่วนขั้นตอนในการปฏิบัติอยู่นั่นเอง คิดว่าเรียนรู้อย่างไรก็นำมาปฏิบัติปนเปกันไปหมด ไม่รู้ว่าหมวดธรรมที่นำมาปฏิบัติอยู่ในภูมิธรรมระดับไหน เหมือนกับทำอาหารไม่รู้จักสูตร อยากรจะใส่อะไรลงไปก็เทลงๆ ถ้าเทพริก เทเกลือ เทน้ำปลาลงไปเกินความพอดีของอาหาร รสชาติที่ออกมาจะรับประทานไม่ได้เลย

นี่ฉันใด ขั้นตอนในการปฏิบัติในภูมิธรรมแต่ละระดับ มีขั้นตอนอยู่แล้ว การปฏิบัติในภูมิธรรมชั้นพระโสดาบัน พระสกิทาคามี พระอนาคามี หรือพระอรหันต์ ขั้นตอนก็มีความหมายและละเอียดต่างกัน นี่เรายังเป็นปุถุชน หลักสัมมาทิฐิ หลักสติปัญญา หลักความฉลาดรอบรู้ในสรรพสิ่งทั้งหลาย ยังทำให้เกิดความมั่นคงกับเราไม่ได้ แต่ไปปฏิบัติในขั้นตอนภูมิธรรมระดับสูงคือพระอรหันต์ นี้เรียกว่าไม่รู้จักตนและประมาณตน จึงไม่ได้รับผลอะไรเลย

การปฏิบัติต้องมีข้อมูลที่ชัดเจน เป็นอุบายการปฏิบัติที่ถูกต้อง พร้อมทั้งมีความขยันหมั่นเพียรอยู่เสมอ ขั้นตอนในการปฏิบัติในหมวดธรรมก็เหมาะสม ถ้าวางฐานการปฏิบัติได้

เช่นนี้จะมีช่องทางเป็นไปได้สูงทีเดียว ฉะนั้น การแสวงหาครูอาจารย์จึงเป็นส่วนสำคัญในยุคปัจจุบัน เพราะเป็นจุดเริ่มต้นเป็นก้าวขาแรกที่จะเดินต่อไป หรือเรียกว่าหมุนเข็มทิศให้ตรงต่อเป้าหมาย และไปตามเข็มทิศนั้น ต่อไปจะไม่มีปัญหาอะไร เหมือนกับการยิงธนู ถ้าลูกธนูตรงต่อเป้าหมาย สายธนูก็มีกำลังส่งเต็มที่ผู้ยิงธนูก็มีความมั่นใจ เป้าหมายที่เราต้องการก็ชัดเจน ลูกธนูจะเอนเอียงเบี่ยงเบนไปไหนไม่ได้เลย

นี่ฉันใด ผู้ปฏิบัติถ้าได้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมกับนิสัยของตัวเอง ผู้นั้นจะรู้แจ้งเห็นจริงในสัจธรรมอย่างแน่นอน ฉะนั้น การแสวงหาครูอาจารย์จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ทางโลกถ้าเราได้ไปศึกษาวิชาความรู้จากครูอาจารย์ผู้ที่ท่านมีความชำนาญได้ผ่านร้อนผ่านหนาวมาแล้ว พร้อมทั้งหลักการและหลักปฏิบัติการอันเป็นงานที่สำเร็จมา เราก็จะได้แบบอย่างข้อมูลตามหลักวิชานั้นๆ อย่างถูกต้อง นำไปปฏิบัติก็ได้ผล

นี่ฉันใด ในทางธรรมปฏิบัติ ถ้าได้รับข้อมูลจากครูอาจารย์ที่ถูกต้องตรงต่อมรรคผลนิพพาน การภาวนาปฏิบัติก็จะสำเร็จได้ตามความต้องการ จะไม่เกิดความสับสนวุ่นวายให้เสียเวลา มีแต่ความเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี เหมือนกับได้รับยาจากหมอที่

ตรงกับโรคของเราและกินยาตามหมอสั่ง โรคก็จะหายขาดในไม่ช้า ถ้าได้รับยาจากหมอมาไม่ถูกต้องกับโรค ความทุเลาของโรคจะเป็นไปไม่ได้เลย มิหนำซ้ำอาจมีการแพ้ยาซ้ำเติมอีกก็เป็นได้ นี่ฉันใด การปฏิบัติถ้าเป็นไปตามแนวทางของพระอรีย์เจ้าแล้ว ผลของการปฏิบัติก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ถ้าแนวทางปฏิบัตินั้นผิดไป ก็ะกลายเป็นมัจฉาทิฎฐิความเห็นผิดตลอดไป หากไม่มีการแก้ไข

การปฏิบัติมีหลายรูปแบบก็เพราะได้รับข้อมูลจากครูอาจารย์มาไม่เหมือนกัน ถ้าได้ข้อมูลจากครูอาจารย์มาดีก็โชคดีไป ถ้าได้รับข้อมูลจากครูอาจารย์มาผิดก็เป็นผู้เคราะห์ร้ายไป ฉะนั้น ขอให้ผู้ปฏิบัติได้ใช้ปัญญาพิจารณาให้รอบคอบรอบรู้ อย่าเพิ่งตัดสินใจเชื่ออะไรลงไปอย่างรีบด่วน เมื่อมีความผิดพลาดไปจะเกิดความเสียใจทีหลัง

จงฝึกนิสัยสังเกตจนเกิดความแน่ใจ จึงตัดสินใจเชื่ออย่างมีเหตุผล เรียกว่า ศรัทธาญาณสัมปยุต พิจารณาด้วยสติปัญญา รอบรู้ให้ชัดเจนจึงตัดสินใจเชื่อ นี่คือนักจะเดินตามรอยของพระอรีย์เจ้าอย่างแท้จริง จึงเป็นผู้มีสติปัญญาเป็นของตนเองเป็นสิ่งสำคัญ หรือได้ศึกษามามีความรู้มาเป็นอย่างดีแล้วก็ตาม

ถ้านำความรู้ขึ้นมาแก้ปัญหาของใจไม่ได้ ความรู้นั้นก็ยังไม่
เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง จึงเหมือนกับเรียนรู้อันไม่นานาชนิด
แต่ไม่รู้วิธีที่จะนำมาประกอบเป็นยารักษาโรค การเรียนรู้อันไม่
จะไม่มีประโยชน์อะไร

นี่ฉันใด ความรู้ที่ได้ศึกษามาดีแล้ว แต่ไม่รู้วิธีที่จะนำมา
ปฏิบัติเพื่อกำจัดมิถนาคทิฏฐิความเห็นผิดให้หมดไปจากใจ
ความรู้นั้นก็จะกลายเป็นโมฆะไป ฉะนั้น ความรู้ ถ้าไม่มีสติปัญญา
ที่ฉลาดนำไปภาวนาปฏิบัติ ความรู้นั้นแทบไม่มีคุณค่าอะไรเลย
ดังคำว่า “กระจกไม่มีประโยชน์แก่คนตาบอดฉันใด ความรู้ก็ไม่มี
ประโยชน์แก่ผู้ไร้สติปัญญาฉันนั้น” คิดว่านักปฏิบัติทั้งหลายที่
เป็นปัญญาชนพอจะเข้าใจในเหตุผลที่อธิบายมาแล้ว อุบายธรรม
ใดที่ยังไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ขอให้ปรับปรุงแก้ไข อุบายธรรมที่
ปฏิบัติถูกต้องอยู่แล้ว ขอให้ปฏิบัติให้เต็มความสามารถจนได้รับ
ผลเป็นที่พอใจ

จึงขออนุโมทนาแก่คณะศรัทธาผู้จัดพิมพ์หนังสือ
สัมมาทิฏฐิเล่มนี้ ขอทุกคนจงมีความเจริญด้วยสติปัญญา มี
ความฉลาดรอบรู้ตามหลักสัจธรรมทั้งหลาย ให้มีความรู้แจ้ง
เห็นจริงตามหลักความเป็นจริงด้วยสติปัญญาของเราด้วยเทอญ

สัมมาทิฏฐิ เล่ม ๑

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

หนังสือเล่มนี้เป็นมรดกธรรมที่พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ อดีตเจ้าอาวาส วัดป่าบ้านค้อ เขียนขึ้นและจัดพิมพ์เป็นหนังสือครั้งแรกในปีพ.ศ. ๒๕๓๗ โดยมีจุดประสงค์เพื่อเผยแผ่แนวคำสอนดั้งเดิมของพระพุทธเจ้า ซึ่งมุ่งเน้น การสร้างสัมมาทิฏฐিপัญญาคความเห็นชอบให้เกิดขึ้นที่ใจ สำหรับผู้ที่ปรารถนา ความสุขในชีวิต ตลอดจนผู้ที่มุ่งหวังมรรคผลนิพพาน

วันที่พิมพ์	: ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖
จำนวนพิมพ์	: ๗,๕๐๐ เล่ม
ISBN	: ๙๗๘-๖๑๖-๙๑๙๔๑-๐-๑
ผู้จัดพิมพ์	: KPYUSA-THAILAND
ภาพปก	: ธนวัฒน์ พิษณุวงศ์
ภาพประกอบ	: ชวพล ตั้งวงษ์เกษตร

สงวนลิขสิทธิ์

ห้ามพิมพ์จำหน่าย คัดลอก และพิมพ์ซ้ำเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ไปเผยแพร่ ทางสื่อทุกชนิดโดยไม่ได้รับอนุญาต ผู้สนใจกรุณาติดต่อ

วัดป่าบ้านค้อ หมู่ ๗ ต.เขื่อน้ำ อ.บ้านฝ่อ จ.อุดรธานี ๔๑๑๖๐

โทร. ๐๘๙-๔๑๖-๗๘๒๕ • watpabankoh.com • watpabankoh@gmail.com

วัดซานฟรานซิสโก 2645 Lincoln Way, San Francisco, CA 94122

โทร. ๑-๔๑๕-๗๕๓-๐๘๕๗ • watsanfran.org • watsanfran@yahoo.com

ผู้สนใจอ่านหนังสือธรรมะและฟังบันทึกเสียงธรรมเทศนา
ของพระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ สามารถดาวน์โหลดได้ที่

<http://watpabankoh.com>

<http://kpyusa.org>

<http://luangporthoon.net>

ผู้ใดมีความประสงค์จะสมทบทุนในการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะ
กรุณาติดต่อ คุณโสรัถยา สุริย์จามร soratya@yahoo.com
ธนาคารกรุงเทพ บัญชีออมทรัพย์ เลขที่บัญชี 650-0-12774-8